

Slovenski Meščan

Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani. — Izhaja vsako nedeljo jutraj. — Dopisi naj se frankujejo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina do konca leta 5 K. Posamezne številke 10 vin. Oglasi: za enkrat 12 vin., za dvakrat 10 vin., za trikrat in večkrat 8 vin. za enostopno petit-vrsto.

Najnovejše vesti.

Velikanska nesreča pri cvetličnem korzu.

Praga, 11. julija. Pri današnjem cvetličnem korzu se je prigodila velikanska nesreča. Vsled metanja cvetlic se je splašila četvrtoprega, s katero se je vozila ena dama z dvema gospodoma. Dama je padla čez kozla in se je le lahko poškodovala, dočim sta gospoda precej hudo poškodovana. Splašeni konji so zdirjali med množico, med katero je zavladala grozna panika. Neka ženska z dežele je prišla pod konjska kopita in je bila na mestu mrtva, 18 oseb je težko ranjenih, 30 pa lahko. Grozen je bil krik otrok in žensk.

Vseslovanski kongres.

Praga, 11. julija. Danes so dospeli semkaj v velikem številu zastopniki slovanskih narodnosti, ki se udeležijo vseslovanskega kongresa. Izmed Slovencev je prišel posl. Hribar in več njegovih političnih pristašev.

Roparski umor.

Inomost, 11. julija. Dva Italijana sta v bližini Inomosta napadla neko gospo ter jo umorila in oropala.

Nemški protestni shodi.

Praga, 11. julija. Jutri se vrši na Češkem 35 nemških shodov proti „počehovanju“ nemškega dela Češke.

Proti češkim šolam na Dunaju.

Dunaj, 11. julija. Občinski svet dunajski se bo v sredo bavil z zadevo izpitolov na češki Komenškega šoli na Dunaju. Sklenil se bo rekurz proti odločbi ministrstva na upravno in državno sodišče.

Vojaške zarote v Turčiji.

Solun, 11. julija. Iz Monastira je bil prestavljen bataljon vojaštva, a je, namesto da bi odšel na svoje novo mesto, pobegnil v hribe ter se priključil že prej pobeglemu vojaštvu.

Srbska kriza.

Belgrad, 11. julija. Ker se je posrečilo priti do sporazumljenja med obema radikalnima strankama, izda kralj ukaz, s katerim se poveri sestava novega kabineta Velimiroviću.

Vladno nasilstvo na Hrvatskem.

Osijek, 11. julija. Vlada namerava razpustiti osješki mestni svet in imenovati vladnega komisarja, ker je mestni svet na predlog svetnika Pinterovića s 4 glasovi večine protestiral proti imenovanju Rajačića velikim županom osješke županije. (Ker je po odstopu

mestnega načelnika dr. Banjavčića v Karlovcu za to mesto že imenovan vladni komisar, bivši khuenovec Gjuka Horvat, bodete dve za Zagrebom največji mesti na Hrvatskem pod oblastjo vladnih komisarjev. Ban Rauch pač zna „pokoriti“ nezadovoljneže.)

Železnica skozi Sandžak.

Dunaj, 11. Trasiranje sandžaške železnice je toliko napredovalo, da bo koncem avgusta že končano. Železnica bo dolga 220 kilometrov, stroški pa so preračunani na 250.000 K za kilometer, skupaj torej 55 milijonov.

Ban Rauch pretil z revolverjem.

Knin, 11. julija. Ban Rauch je po svojem potovanju po Liki došel semkaj ter si hotel ogledati muzej. Velika množica ljudstva ga je sprejela z žvižganjem in abeug-klici. Padlo je baje tudi nekaj kamenov, vsled česar je Rauch začel groziti množici z revolverjem. Rauch ni imel časa iti k naročenemu obedu, temveč se je takoj zopet odpeljal v svojem avtomobilu nazaj v Liko, ne pa v Obrovac, kamor je bil izpočetka namenjen.

Srbski vseučiliščni profesor izgnan iz Bosne.

Sarajevo, 11. julija. Bosanska vlada je izgnala iz Bosne vseučilišnega profesorja dr. Milana Pavlovića, češ, da je on posrednik med srbskimi nezadovoljnimi v Bosni in belgrajsko vlado. Očita se mu tudi, da je on bil povzročitelj muhamedanskih deputacij v ogrskem državnem zboru. Zadnja poročila pa pravijo, da je bil tudi v zvezi z velikosrbskimi agitatorji in revolucionarji v Sarajevu, Mostarju in Banjaluki. Pričakuje se še več novih izgonov.

Stavka pri ogrsko-hrvatski parobrodni družbi.

Reka, 11. julija. Stavka kapitanov in kurjačev, katerim so se pridružili tudi mornarji, traja dalje. Ves promet je ustavljen in trpi velikanska škoda. Ogrska državna železnica je začasno ustavila izdajanje direktnih voznih listkov. Najbolj se občuti stavka v prometu z Opatijo, ki se je vršil skoraj izključno po tej družbi.

Mladoturško gibanje.

Sofija, 11. julija. Vzlic temu, da hoče turška vlada zakriti mladoturško gibanje v Macedoniji, se javlja iz Soluna, da je prispelo tjakaj iz Carigrada 170 detektivov, ki imajo nalogo, odkriti mladoturško zaroto. Enega detektiva so umorili. Enajst častnikov je pozvanih v Carigrad, da se opravičijo. Iz Carigrada se javlja, da bo

zaradi mladoturške propagande 600 častnikov premeščenih iz solunskega okrožja.

Generala Semzi-paša so usmrtili trije častniki. Maršal Osman-paša, prejšnji namestnik sultanov v Janini, je imenovan za izrednega poveljnika manastirskega vilajeta.

Verouk iz šol.

Rim, 11. julija. Mestni svet je sklenil, da se odpravi iz vseh ljudskih šol pouk krščanskega nauka.

Starostno zavarovanje.

London, 11. julija. Poslanska zbornica je sprejela poslavo o starostnem zavarovanju z 215 proti 10 glasovom.

Bombe.

Varšava, 11. julija. Danes je tu vrgel neznan zločinec bombo. Osem oseb je bilo težko ranjenih, zločinca pa je raztrgalo. Bomba je naredila precejšnjo škodo na bližnjih poslopih.

Skupno delo.

Ko so zborovala letos nemška in laška obrambena društva — „Schulverein“, „Südmark“ in „Lega nazionale“ — in poročala o svojih velikih uspehih zlasti na slovenskem ozemlju, so se čuli od raznih strani glasovi, ali bi ne bilo tudi pri nas v takih vprašanjih mogoče — skupno delo. Ni dvoma, da je narodno obrambeno delo ob meji nujno potrebno. „Südmark“ kupuje slovenska posestva, podpira nemške priseljence, tako da je n. pr. v Št. Ilju ustvarila celo protestantovsko-nemško kolonijo. Pri nas pa je plod vsega delovanja „Družbe sv. Cirila in Metoda“ par slovenskih razredov, ki pa o njih učencih dostikrat niti ne vemo, ali se nam ohranijo ali poizgubijo. Tem glasneje pa se repenčita na občnih zborih liberalni študent in liberalni učitelj in komandirata vse liberalne rodoljube. To je delo, o katerem se čita v časopisih, ki pa narodni stvari ne koristi prav nič, ampak jo samo pripravlja ob kredit.

Gotovo je danes zadnji čas, da se začne energično skupno delo za narodno obrambo. Nemstvo triumfuje v svojih listih, pri nas pa se pomišljajo najboljše možje stopiti v skupno vrsto — edinole po krivdi vse razdirajoče liberalne klike.

Ne vidimo še mnogo znamenj, da bi se obračalo na boljše. Zadnji občni zbor kranjske kmetijske družbe kaže, da gotovi liberalni kričači še niso ničesar poza-

Slovensko gledišče.

VII.

Kdor je videl razun ljubljanskega gledišča še kako drugo, tisti mi bo pač pritrdil, da tako nepraktično zidanega gledišča, kot je ravno ljubljansko, daleč naokrog ni.

Celo drugi red — pri nas balkon — ima lože, ker je tako ime „nobel“ in ker Ljubljančan dà na to veliko, če sedi v loži, in najsi bo ta „loža“ taka kakor je pri nas. Če izvzamem obe proscenijski loži v drugem nadstropju, so vse druge takoimenovane lože „kurniki“, kot jih najdemo enake samo še pri potujočih cirkuzih, ki imajo več kot tri konje. Cena za te lože je tako silno „visoka“, da jo še dijaki zmorejo. Po 4 dijaki si skupno naroče ložo. Dasi taka loža ne nudi niti udobnosti, komoditete, niti ne reprezentira, niti ne nudi „boljšega mesta“, — je in ostane vendarle „loža“. In v Ljubljani se sliši ime „loža“ primeroma tako, kot petdeset tisoč dote —

Vsa moderna gledišča imajo kakih 10—20 lož; cel prvi red in drugi red sta rezervirana za sedeže. Dunajski Volkstheater je vzgledna stavba in ima vsega skupaj 18 lož in je trikrat tolikoško kot ljubljansko. Ja, seveda, kam pa potem s frakirijo?!

Ne bilo bi treba posebno velikih stroškov, da se adaptira celo prvo nadstropje, kjer so sedaj izključno

samo lože, za zaklopne sedežne vrste. Na ta način bi se dobilo svojih 200 prostorov več. In povečanje gledišča, ki odpre pot tudi širši masi, menda v času splošne in enake volilne pravice ni nikako hudodelstvo. Ne glede na to, da bi taka adaptacija nesla gledišču več dohodkov, kot jih neso sedaj lože, bi se tudi demokratsko-kulturna misija gledišča bolje izpolnjevala.

Ostale naj bi vse lože v parterju, to je 12; v prvem nastropju na vsaki strani 3, to je 6, in v drugem redu 3 na desni, in 3 na levi, to je zopet šest: vsega skupaj 24 lož. To bi povsem zadostovalo. Ena odpade na deželnega predsednika, ena na dež. glavarja, ena na dež. odbornike, ena na župana, ena na intendanco in ena na igralce: ostane jih za vporabo še 18. Teh 18 lož naj bi se glede cene znatno povišalo. Kdor hoče imeti še v gledišču rdeče-drapirane španske stene krog sebe, ta naj plača. Doslej je bila vstopnina za dijaško stojišče in dijaška vstopnica za v ložo menda enako visoka. Ali ni to očitna protekcija sinov in hčera ložnih posestnikov, ki so že itak gmotno briljantno situirani. Cena loži bodi svojih 400 K in vsakokratni antre brez ozira na dijaštvo in otroke 2 K. Kdor hoče biti „nobel“, naj bo tudi v plačilu nobel.

Cene na drugih prostorih naj se znižajo. Prve vrste parterja naj ostanejo pri sedanjih premijerskih cenah: 2:60 K. — A od četrte vrste naprej naj se zniža vstopnina, tako da se omogoči tudi širši masi vstop.

Isto velja o balkonu. Na ta način bi se tudi gledišče samo demokratiziralo in ne samo repertoarja.

Uvede naj se predprodaja kart za boljše sedeže. Za vsako karto, ki si jo kupi v predprodaji, se plača 40 vin., s tem se doseže to, da ostanejo za nižje sloje rezervirani vsi ostali prostori do večera predstave, ker se preje ne bo izdajalo vstopnic za srednje in zadnje vrste. Delavec nima časa, da bo letal dva dni preje po karte. Gospoda ima čas in pa udobnost, da ima zasigurano karto, naj plača. Očitek, da se tako inteligenco, ki bo hodila na prve sedeže obremenjuje, delavske in obrtniške sloje pa protežira, odpade, ker je sedež, za katerega se ima zagotovilo, da je rezerviran, gotovo 40 vin. vreden. Saj tudi dunajski dvorni gledišči in Volkstheater ne prodajajo v predprodaji vstopnic vseh vrst.

Se nekaj o garderobi in glediških listih.

Veliko gledišče ima tiskano na vstopnici: „Zettel- und Garderobengebühr inbegriffen“. Ali bi to ne kazalo tudi pri nas. Koliko pa stane, če se da natisniti 300 listov, ki jih dobi vsak pri biljeterju, ko mu odtrga kupon, zastonj. S tem se da prilika, da si vsakdo lahko zapomni pravo ime junaka v igri. Tako pa, ko ima vsak deseti glediški list, ker stane 20 vin. sem čul nešteto krat: Verovšek je bil fajn v Kako se je pa nazvala uloga, ki jo je igral, tega pa veliko ljudi ne ve. S tem bi se temu odpomoglo.

bili in se ničesar naučili. Če je predlagal Ciril Pirc g. Kneza za podpredsednika, ni dosegel ničesar drugega, kakor liberalni študent, ko je pahnil lansko leto pristaše S. L. S. iz odbora „Družbe sv. Cirila in Metoda“, da je namreč zanesel politični boj v važno skupno organizacijo in jo s tem razbil. Poslej nasprotnikom liberalne stranke ne kaže drugega, kakor iti svojo pot, kakor so si že osnovali drugod svoje organizacije in bodo n. pr. s svojimi telovadnimi odseki kmalu prehiteli Sokole.

Skupno narodno delo je mogoče samo, če upoštevajo pristaši liberalne stranke, da ne predstavljajo večine našega ljudstva. Komanda radikalnega študenta se mora pristuditi vsakomur, kdor pogleda za kulise in spozna v njej samo reklame za posamezne osebe. Vodstvo naših narodnih in kulturnih organizacij mora priti v roke odločnim in delavnim možem in se mora emancipirati od vpliva kričavega in nadelnega radikalnega študenta.

Razni možje v liberalnem taboru polagoma uvidevajo sami, da morajo poginiti organizacije, ki jih imajo v rokah, če ne sodelujejo tudi pristaši S. L. S., ki ima že večino v deželni odboru in si jo pribori brezdvomno tudi v deželni zboru. Le na ta način si morejo zasigurati podpore, na katere so več ali manj navezana vsa taka društva. Iz takih premislekov se je rodila zadnja kompromisna lista v „Glasbeni Matici“. Prepričani smo, da je „Dramatično društvo“ obžalovalo že dostikrat svoje vedenje napram S. L. S., ker bi si bilo sicer lahko prihranilo krizo, v kateri se nahaja.

Od občnega zbora „Družbe sv. Cirila in Metoda“ je zavisno, ali se omogoči zopet skupno narodno delo ali bo šla tudi tu vsaka stranka svojo pot. Danes je še čas, da tisti, ki so tako brutalno nastopali v Boh. Bistrici, priznajo svojo neumnost in ponudijo roko v spravo, pozneje bo prepozno in nemogoče. Dvomimo pa, bo-li imela v družbi sedaj vladajoča stranka toliko razsodnega poguma, da popravi zagrešeno napako in prizna pristašem S. L. S. v vodstvu tisto mesto, ki jim pripada po moči in veljavi stranke in s tem odpre pot do skupnega narodnega obrambnega dela.

Občinsko in deželno gospodarstvo.

VIII.

Če sedaj pogledamo naša županstva, vidimo, da bi se jim morala v prvi vrsti omejiti avtonomija. Naši občinski možje so večinoma mnenja, da vladajoča stranka, lahko dela kar hoče, in to načelo tudi faktično izvršujejo. Gospodari se, da je groza! In če občinarjem ni stvar povšeči, tedaj se morajo leta in leta boriti, pisati članke in delati pritožbe, ki stanejo čas in denar, dasi se kljub temu ničesar ne doseže, ker se pristojne vlasti vedno izgovarjajo, da so občine avtonomne. Pojte se solit z avtonomijo! Avtonomija je treba razumeti tako, da se lahko samovoljno sklepa, ali naj se zida šola, gradi cesta ali izkoplje vodnjak — če pa se občinsko imetje zapravlja, dela brezvestne dolgove, pa bi moral vmes poseči deželni odbor kot poklicana oblast, da skrbi za redno občinsko gospodarstvo.

Zato bi se morali dotični zakoni v tem smislu predelati in deželni odboru podeliti moč, da čuva nad pravilnim občinskim gospodarstvom in gleda ali županstvo rešuje svoje posle v smislu zakonov, vodi pravilno račune, ne dela neizvršljivih sklepov

In garderoba?! Danes neso ljudje garderobo, posebno na balkonu kaj radi s seboj na sedeže. Prihranijo si 20 v. Po novem bi lahko to tudi odpadlo, ker bi bila garderoba zastoj. Seveda se rad. darnosti posameznika ne stavi mej. A vobče velja načelo: garderoba je prosta. Tu bi predlagal sledeče.

Obešala v garderobi se zapovrstno numerirajo: kolikor kljuk, toliko števil. Vstopnica bi imela dva kupona. En kupon bi odtrgal biljeter, ko bi dal posetniku gledišča list, na drugi kupon bi garderoberka napisala z modrim svinčnikom številko kljuge, kamor je obesila obleko dotičnega. Tako bi se poslovalo hitro in točno in zmotne in čakanje bi bilo izključeno.

In še nekaj. Sedaj pride v gledišče cela rodbina. Dve odrasli hčeri, vsaka z eno prijateljico in mati. Vseh pet zloži obleko skupaj in odda celo skladišče dežnikov, galoš, šalov in vrhnih oblek za 20 v. u., reci in piši dvajset vin. Seveda ima vsaka gospodična v roki za 40 vin. bonbonček, a na umazanost napram garderoberki in pa to, da se jo na ta način krajša za 80 vin., ne pomisli nihče. Garderoberka, ki plača gledišču svojih 400 K, ima škodo, in se jezi — a če se pritoži, ji gospoda neljubo pove, da je — umazana.

Biljeterji v Ljubljani izposojajo kukala. Čul sem že pritožbe, da je ta ali oni odnesel kukalo. Gotovo so nepošteni nekateri. Pa kako lahko se temu odpomore.

in sklenjene stvari tudi resnično izvršuje ter občinskega imetja ne zapravlja. V to svrhu bi moralo vsako županstvo predložiti deželni odboru sejne zapisnike in letne račune, katere bi moral računski oddelek deželnega odbora pregledati in odobriti. Od tega oddelka pa bi se moralo pošiljati vsem županstvom vsaj dvakrat v letu revizorje, ki bi izvršili škontracijo in gledali, ali tajnik prav dela ali ne, ali občinski možje v odsekih res delajo ali samo nezasluzeno čast uživajo. Vsa ta uprava visi danes v zraku brez zanesljivega temelja! Ker se pa ne more zahtevati od županov, da bi bili pisarniško izobraženi, treba bi bilo zahtevati od tajnikov strokovno skušnjo, ki bi jo delali pri deželni odboru. Dandanes občinska uprava ni več tako priprosta, zato pa ni dovolj, da se zna samo pisati in brati, temveč je treba biti vešč tudi v zakonodaji, kar se pa redkokdaj vidi.

Občinski tajniki bi morali torej tvoriti organiziran in pod disciplino deželnega odbora stoječ stan, ker bi s tem ne zboljšali in uredili samo občinskega poslovanja, ki bi bilo pravilno in po vsej deželi jednako, temveč bi se povzdignili tudi v gmotnem oziru glede plače in upokojenja, ker bi ne bili odvisni od dobre ali slabe volje vsakokratnega župana. Občinarji sami pa bi bili take kontrole veseli, ker bi vedeli, da nad občinskim gospodarstvom čujejo stokovno izobraženi možje, ki skrbijo za red in zdravo organizacijo v upravi.

Seveda, občinskim možem in županom bi se pokadilo, če bi jim hodil komisar iz Ljubljane nadzorovati! Toda sčasoma bi treznejši prišli do spoznanja, da je tako nadzorstvo dobro in častno, kakor so n. pr. pri posojilnicah revizorji potrebni in koristni. Take škontracije pa bi obvarovale pisarniško osebje nezasluzenega natolcevanja in dale pisarni kakor županu potrebna navodila, da bi občina hodila pravo pot; kajti če je župan danes vse časti vreden mesar, jutri poštenjak-krojač, pa se ne more zahtevati, da je v županskih poslih podkovan. Kratko rečeno: županstva naj bi imela pravico sklepati, kakor imajo pravico posojilnice posojati, vrhovno nadzorstvo nad gospodarstvom in pisarno, da se izvršuje zakon in so računi v redu, pa bi moralo pristojati dež. odboru.

In taka preustrojitev je neobhodno potrebna, ker tu se gre za narodno imetje in racijonelno narodno gospodarstvo!

To, kar sem povedal glede tajnikov, velja tudi za občinske stražnike in cestne odbore. — Občinski stražniki naj bi imeli skupnega policijskega nadzornika, ki bi jih nadzoroval in vodil. Tajniki in stražniki pa bi ne smeli biti navezani na en kraj, temveč bi jih lahko dež. odbor na njih željo ali po lastni potrebi premedil in bi ne bili prisiljeni vse žive dni sedeti v enem kraju, kar bi bilo tembolje, ker bi svojo službo na ta način izvrševali neodvisno in nepristransko, ne oziraje se na različne „zamer“, kakor ne gleda pravi uradnik, ali je pri ljudstvu priljubljen ali ne, ker ne deluje radi priljubljenosti, temveč zato da vrši zakon in predpise.

Tako bi imeli občinski uslužbenci strogo in trdno organizacijo, občinarji pa večje in vestne ljudi.

Glede plače bi pač dobivali mesečnino od občine, v kateri delujejo; a ne bili bi odvisni le na en kraj, in ker bi jih vezala organizacija, bi skrbeli tajniki kot stražniki lahko za primerno pokojnino, h kateri bi prispevali polovico odstotkov sami, polovico občine. Dandanes sta ta dva stanu brez vse zanesljive pri-

Kdor vzame kukalo, dobi list in plača razun občinskih 60 vin. za izposojenje še 10 K kavcije; kadar vrne kukalo, dobi 10 K nazaj. Nihče več ne bo pozabil kukala vrniti.

Oglejmo si še glediške liste.

„Je mehr der Theaterzettel in seiner redaktionellen u. künstlerischen Anordnung den Forderungen des guten Geschmacks u. der literarischen Bildung entspricht, desto greller u. störender ist der Kontrast, wenn man die Ankündigung der Kunst mit der geschäftlichen Reklame, mit der Annonce u. dem Inserat zu einem stimmungsvollen Ganzem verbunden sieht.“ Tako piše v svoji knjigi slavni režiser Kilian. Čifutska podjetnost pa je dandanes krog in krog pravega gledališkega lista dala natisniti cel venec inse-ratov.

Kaj ne, kako lepo je to: igra se Shakespearjev Hamlet; na desni od osebja ponuja Vidmar dežnike, na levi Kenda modno blago. Kakor bi dežniki in nogavice bili umetnost.

S tem, da se glediški list okraši z najraznovrstnejšimi inserati, se dobi par krajcarjev dobička in se pokrije vrhu tega še troške za tiskarno. Toda ta mala materijalna korist nikakor ni protiutež za eminentno izgubo, ki jo ima pri tem umetniška zbranstvo gledališkega občinstva. Že pred predstavo se zbijajo

*) Kilian: Dramaturgische Blätter, str. 353.

hodnosti; bolezen, pohabljenost lahko uniči existenco najboljšemu možu; tudi če je definitivno namesčen, je ta definitivnost piškava. Vzemimo za vzgled Idrijo. Vsled slabega gospodarstva se je v Idriji nakopalo dolgov, ki se bodo v teku let z odstotki vred podvojili, in zgodi se lahko, da mesto v 20—30 letih niti najmanjših dohodkov ne bo imelo oziroma tako majhne, da niti plač svojim uslužbencem ne bo moglo plačevati. Kaj torej pomaga, da uslužbence imenujejo definitivnim, če je pa kljub prihodnost negotova, neglede na to, da so v občino natresli več moči, kakor jih je faktično treba.

In sedaj cestni odbori. O cestah ne rečem nič drugega, kakor da bi bilo najbolje, če jih prevzame država; če pa ta ne, naj jih faktično upravlja dežela, tako da ona vodi račune, oddaja dela, namešča cestarje in skrbi po inžinirjih-strokovnjakih, da se ceste strokovno in ekonomično upravljajo. Tisto upravljanje po privatnih odborih pa je dandanes zastarelo in — presneto drago. Pokladanje vsakoletnih javnih računov bi moral biti konečno prvi pogoj občin kakor cestnih odborov.

V predstojećih člankih sem skušal podati načrt, kako bi bilo primerno urediti deželno in občinsko upravo. Misli niso nove, kajti v mnogih kronovinah že faktično izvršujejo eno ali drugo gori opisanih ureditev in zdi se mi, da je naša ljuba Kranjska v tem najbolj zanemarjena, kar nam gotovo ni v čast. Če se uvedejo in uresničijo gorenji nasveti, bi bilo pač v pomoč deželi, občinam in uslužbencem, kajti trdna, organizirana uprava pod javnim računovodstvom je prvi pogoj gospodarskega napredka, katerega je nam Slovincem tako potreba kakor malo komu.

Trgovsko-obrtni glasnik.

Izredni občni zbor zadruge gostilničarjev i. t. d. v Ljubljani.

Zadruga gostilničarjev, kavarnarjev, žganjetočnikov in izkuharjev v Ljubljani je sklicala na dne 7. julija, ob 2 popoldne v veliki dvorani Mestnega doma izreden občni zbor s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo načelstva. 2. Poročilo združnega odbora v zadevi zvišanja cene piva. 3. Predlog pivovarjev v zadevi podražanja piva. 4. Volitev delegatov k razpravam s pivovarji. 5. Raznoterosti.

Načelnik Tosti otvori ob 3/4 zborovanje ob navzočnosti približno 150 članov združnikov. Ko je naknadno pobiranje izkaznic zavzelo še četr ure, konstatira predsednik sklepčnost, pozdravi navzoče, poudarjajoč pomembnost današnjega zborovanja. Predstavi zastopnika obrtne oblasti magistratnega svetnika Šeška.

„Cene piva so povzročile sklicanje sedanjega izrednega občnega zbora. Ljudstvo je vplivalo na člane, člani na odbor, da se je sklical občni zbor. Mi nismo krivi temu povišanju. Tekom 13 let smo dali nad 1 milijon deželi v naših slabih razmerah. In sedaj je zopet prišla kazen božja nad nas — pivovarji, ki so nam odvzeli vse poboljške, sedaj nam pa naložili povišanje. Breme se je nam naložilo. Ali ga naj nosimo tudi mi? Kristus je tudi nesel križ, dokler ga je mogel, potem ga je pa vrgel na tla.

Nahujskano ljudstvo je sedaj padlo po nas. Ko so se druge stvari podražile, se nihče ni dvignil, sedaj

šale in slabi dovtipi na račun tega ali onega, ki inserira. In med predstavo?!

Predočuj si, g. X išče ime, katero ulogo igra g. J. Pa prvo vidi: angleško skladišče oblek — — — S tem so, vsaj rahločutne duše uzlovoljene in tista ubranost, ki bi morala biti, vsaj za trenotek izgine.

Če že morajo biti inserati, naj se tiskajo na drugi strani. Da se inserati sploh odpravijo od tod, kjer je domena umetnosti, je gotovo želja vsakega nefilistra. A pri nas je treba gledati na vsak krajcar. In zato, kdor hoče inserirati, naj inserira na zadnji strani.

Ker sem ravno pri zunanem aparatu gledišča, naj omenim še takozvanih kuponov. Profesorji, dijaki, višja dekliska šola, uradniki itd., imajo udobnost, da dobe kupone, in gotovo število teh kuponov omogoči, da se dobi sedež za 10 od sto znižano. S tem naj se agitira za poset in naj daje občinstvu udobnosti.

Gotovo je pri vseh dunajskih, in veliko bolj še pri berlinskih glediščih ta razvada „znižanih“ cen in prostih vstopnic conditio sine qua non za vsakega glediškega ravnatelja. S tem si dobi obligatno klako. Kdor je kam zastoj povabljen na večerjo, bo jedi že iz same uljudnosti hvalil. In tako je tudi pri nas. — In potem se prodajajo ti kuponi okrog. To je nedostatek, ki je skoro pri vseh gledaliških udomačen; a če je drugod, zakaj naj bi bil tudi pri nas?!

pa, ko se je pivo podražilo, je pa ves Izrael v luftu. Stvar se izvrača vsa name, ali 78 vas je z mano vred podpisalo dogovor za zvišanje cene pivu. Ako bi bilo več stanovske zavesti, bi bila stvar drugačna. Lahko je tistim, ki imajo poleg gostilniške obrti še drugo zanimanje, težko pa onim, ki se bavijo samo z gostilniškimi obrtom.

Tajnik prebere zapisnik seje z dne 4. julija, kjer se je sklenilo sklicati izredni občni zbor, h kateremu se povabijo tudi zastopniki pivovaren.

Navzoči so gg. Kosler, dr. Oražen, Tyhač za vrhniško pivovarno.

Tajnik nato prebere poročilo odbora, katero se spominja zborovanja gostilničarjev v hotelu Ilirija dne 26. junija, kjer se je sklenilo povišati ceno piva s 1. julijem na 24 vin. za vrček in 16. vin. za čašo, kar je bilo z viharnim odobravanjem sprejeto. Za povišanje za 2 vin. se je oglasilo samo 8 navzočih.

Zaloga budjejeviške pive, ki ni zvišala cen pivu, je podrla vso štavbo, kajti več gostilničarjev je iz „strahopetnosti“ vzelo to pivo in točilo po stari ceni.

Ker se svoj čas vsled deželne naklade na pivo cene pivu niso zvišale, in so sedaj tudi pivovarnarji zvišali cene, gostilničarji drugega izhoda niso vedeli, kakor da se cene pivu primerno zvišajo. Odbor zadruga predlaga, da se cena pivu zviša pri vrčku za 2 vin. (Prečitano se je poročilo štajerske zadruga gostilničarjev, katero poroča, da so gostilničarji povišali ceno za 4 vin. pri litru.)

Predsednik odpravlja debato in opozarja na parlamentarne običaje.

G. Maček: Vsi spisi in poročila načelstva nimajo nobene vrednosti, temveč se nam hoče le oči izbrisati. Vpraša, ali se cene zvišajo tudi na deželi. Predsednik odgovarja, da se zadruga ne vtika v razmere izven Ljubljane. G. Maček poudarja, da se je lani 17. septembra izvolil poseben odbor, ki bi naj bil posredoval med gostilničarji in pivovarnarji. Posredoval pa je le predsednik sam preko tega odbora. Tako bi se bilo lahko pritiskilo na pivovarnarje, ali predsednik je z odborom odprl vrata pivovarnarjem. Na shodu pri „Južnem kolodvoru“ se je sklenilo, da naj se ustanovi ena pivovarna za Ljubljano, ena za deželo, potem bi bili lahko iztisnili vse druge pivovarne, ali to se ni zgodilo.

Predsednik se brani ter pravi, da je zadruga s predsednikom vedno zagovarjala korist članov, ne pa pivovarnarjev. Pivovarnarji so nam odvzeli vse polajšice, a sedaj so nam podražili zopet pivo. Oni so gospodarji, mi ne moremo nič proti njim. Delegate z dežele smo klicali, pa se niso odzvali. Misel o združni pivovarni je jako lepa. Vsi načrti so gotovi o združni pivovarni, ali pa bodete vi vsi ljubljanski gostilničarji zato. Ako niste složni, ako vam za vsak krajec, vsako besedo srce v hlače skoči, potem je seveda vse to nemogoče.

G. Krapeš izjavlja, da je na shodu v Iliriji poudarjal, da pivovarnarji po vseh pogajanjih niso hoteli odnehati, da bomo morali zvišati ceno pivu, ako nočemo sami nositi zvišanja!

G. Kenda pravi, da se bojkot pivovaren ne da sedaj izvesti, temveč bi bilo treba z zvišanjem cen dvigniti ljudstvo proti pivovarnam. Ravno tiste gostilničarje, ki kršijo slog, je treba bojkotovati.

S. Fabijan trdi, da je zvišanje v velikih obrtih mogoče, zvišanje cen pri majhnih pa ne. Sicer pa ima vsak gostilničar pravico točiti po cenah, po katerih hoče.

G. svetnik Šešek konstatuje, da zadruga nima pravice diktirati cen.

G. Fabjan prinese oblastvenemu zastopniku poziv zadruga, kjer so cene gostilničarjem diktirane. Debata postaje vedno bolj in bolj osebna.

G. Pock poudarja, da je načelnik Tosti ustrelil največjega kozla, češ da ni postopal pravilno pri celi stvari. Predlaga, da se ne jemlje več piva.

Prečita pismo pivovarne, v kateri se potrjuje, da se je kazen 2 K, za katere naj bi pivovarne še povišale gostilničarjem ceno piva, kateri nebi zvišali v svojih lokalnih cen, določila po zahtevi združnega vodstva.

Pismo se glasi:

„Sprejeli smo Vašo cenjeno zalepko ter Vas prosimo, da se v zadevi točilnih cen sporazumete z gostilničarsko zadrugo, ker cene niso izišle iz pivovaren, temveč od zadruga. Obrambni zvezi (Schutzverband) pripadajoče pivovarne se morda (dürften) dogovore z gostilničarsko zadrugo in se hočejo zavezati, da takim gostilničarjem, ki hočejo konkurirati stem, da se ne drže po zadrugi sklenjenih cen, po ova dbi in zahtevi zadruga, zaračunajo višje cene, kakor pa navadno, ali pa celo dobavljanje piva takim gostilničarjem popolnoma ustavijo.“

G. Ložar predlaga, da naj se naprosijo vsi državni poslanci, da naj vsi brez razlike strank nastopijo proti kartelu.

G. Fabjan predlaga, da naj se vpraša navzoče pivovarnarje, ali odnehajo ali ne.

G. dr. Oražen izjavlja, da kranjski pivovarnarji niso pooblašteni podati kake izjave o kartelu, ker so v kartelu tudi izvenkranjske pivovarne.

G. Bradaška zahteva pojasnilo, kdo je sprožil v zgoraj omenjenem pismu določeno kazen za tiste gostilničarje, ki se ne drže združnih določb glede cen.

G. Tosti odgovarja, da se je svoj čas pogovarjal z g. Koslerjem v navzočnosti gg. Dachsa in Anzlina, kjer je g. Kosler povedal, da pivovarne odtegnejo vse polajšice. Pri drugem razgovoru ni bilo dogovora o ceni piva, šele pri zadnjem, tretjem, dogovoru smo izvedeli o povišanju pivovarniških cen. Pravi, da še ni nič dogovorjenega radi te kazni. (Klici: Zakaj se pa grozi!)

Na zopetni poziv g. Bradaške, da naj se pove, kdo je stvar o tej kazni sprožil, se načelnik izgovarja in izgovarja, a ne pove ničesar.

G. Trontelj nima nikakega zaupanja v složnost in kolegialnost tovarišev, predlaga, da se shod razide.

Resolucija g. Ložarja se sprejme soglasno.

Načelnik odpravlja debato o povišanju cene.

G. Bradaška predlaga, da se gostilničarji odvrnejo od karteliranih pivovaren in se pivo naroča od nekarteliranih pivovaren.

Tajnik nato prečita predloge pivovarniškega kartela. Principielna določba: kartel in zadruga se medsebojno podpirata, kolikor se to lahko zgodi brez oškodovanja lastnih interesov. Neodvisnim gostilničarjem se zaradi menjanja pivovaren brez navedenih razlogov ne dela nikakih zaprek, ravno tako tudi ne doslej odvisnim od pivovaren, če so izpolnili vse obveznosti.

Dostavljanje piva v sodčkih privatnikom se ustavi. Umazana konkurenca se omeji s sklepi večine zadruga same. Cena piva v sodčkih in steklenicah, v gostilnah in črez ulico bodi enaka. Te določbe se izvedejo sporazumno med zadrugo in kartelom. Led in 2% škonto

Pri naših razmerah si noben igravec ne more plačati klake. Ampak ima jo pa vendarle. Recimo igravec A sreča dijaka B. Vidi, kako zadovoljno se žari dijaku lice, če ga vidi samo od daleč. Pri nadaljnih srečanjih se igravec dijaku malo prijazno nasmeje in dijak odpre usta do nosa vse iz samega veselja nad tako častjo. Posledica tega je, da začne dijak tega ali onega dne igralca prav ponižno pozdravljati. Igravec ga par dni pozneje vstavi na ulici, mu da roko in ga vpraša: „Kako pa kaj v šoli?“ Sreča študentova sega do nebes. Rdeč postane kakor pipec in konec pogovora: Jutri boste menda prišli v gledališče, igram veliko vlogo, boste videli, kako imeniten homl! Zopet roka; dijak agitira in — agitira, svojemu prijatelju mora ploskati, česar ne izda beseda, pa doseže vzgled, in režiserju, ki izruje na odru slonu zob, zabučni na uho bučen aplavz.

Dame stane navadno en šopek, ki ga dobe na odru, par koketnih pogledov. V neko letošnjo operetno pevko je bilo zaljubljenih tri četrtine gimnazije.

In tako postane dijaško stojišče prvi faktor, odločujoči kritik v ljubljanskem gledališču. Ne vodi ga umetnost, saj je v veliko slučajih še ne zna prav ceniti, ampak tista mlada kri, ki vidi povsod čast — in pa moderni umetniški „Troppenkoller“, imenovan „Teaterwut“.

Kako temu odpomoci?!

se da gostilničarjem, druge polajšice vse odpadejo. Začasno velja ta pogodba do konca decembra 1909.

Odposlanci v skupno posvetovanje se niso izvolili. Sprejel se tudi ni predlog odbora, da naj se cene pivu povišajo za 4 vinarje pri litru.

Soglasno ob splošnem navdušenju se je sprejel nasvet, da se ne jemlje pivo pri karteliranih pivovarnah. Stem torej ostanejo cene pri starem.

Nato se je zborovanje zaključilo.

Deputacija kovačev pri vojnem ministru. Pretečeni teden oglašila se je močna deputacija dunajske kovaške zadruga pri vojnem ministru. Načelnik deputacije, ki je tudi načelnik kovaške zadruga na Dunaju, se je pritožil, da podkovske šole niso več to, kar imajo biti, to je učilnice podkovstva, marveč so pravi konkurenčni zavodi drugim kovačem. Deputacija je prosila vojnega ministra, naj skusi odpraviti te razmere na podkovskih šolah. Poudarjali pa so gospodje deputacije, da niso proti izobrazbi kovačev, ta naj se le vrši v polnem obsegu, kar je pa po sedanjih razmerah nemogoče. Učenci naj se vadijo pravilno kovati, izdelava drugih predmetov naj se pa prepusti kovačem. Vojni minister je obljubil deputaciji, da bo o stvari poizvedoval in da bo storil vse, da se želje obrtnikov uresničijo. Želel je vojni minister nadalje, naj mu kovaška zadruga preskrbi natančni sestav in vse podatke, kolikor so zadrugi znani, kaj vse se izdeluje na teh podkovskih šolah, da more on — vojni minister — z drugimi činitelji vse potrebno ukreniti, da se te razmere premene. Pri nas v Ljubljani imamo tudi podkovsko šolo, katero podpira kmetijska družba in deželni odbor. Tudi ta šola nima tistega namena kateremu bi dejansko morala služiti, marveč je prava konkurenčna delavnica drugim našim kovačem. Večkrat so že tudi naši kovači trkali na merodajnem mestu, da se razmere na naši podkovski šoli premene. Vendar zaman. Učenci se pridejo pravilnega podkovstva učiti, ne pa vozov in drugih stvari popravljati, oziroma izdelovati. Konkurenca se na ta način lahko dela, ko ni treba plačati pomočnikov, marveč morajo še učenci plačati za ležišče. Hrano si mora tudi vsak preskrbeti sam in tako ne preostane drugega, kakor nekoliko vpitja in zmerjanja učencev. Tudi tukaj treba železne metle, da se pometejo iz naše podkovske šole nezdrave razmere. Resnici na ljubo pa bodi povedano, da je na naši podkovski šoli res eden pomočnik, a strmite kovači: polovico k njegovi plači da kmetijska družba. Seveda je potem lahko konkurirati. Treba bo tudi tukaj resne besede. Mi nimamo prav nič proti temu, ako dotični podkovski učitelj izvršuje kovaško obrt, zlasti če ima za to usposobljenost. Naj si napravi svojo delavnico, najame pomočnike in sprejme vajence, katere naj plača, kakor vsak drug samostojni mojster — kovač. Šola pa naj bo podkovska in edino v tem predmetu naj se poučujejo učenci, ki so pa navadno že prosti in so pomočniki.

Državna podpora obrtno-nadaljevalnim šolam. Deželna vlada je, pooblaščen po ministrstvu za uk in bogočastje, določila sledeči prispevek obrtno-nadaljevalnim šolam: v Ljubljani 3000 K, Postojni 640, Škofji Loki 570, Krškem 570, Idriji 600, Kranju 800, Metliki 640, Trzinu 620, Radovljici 660, Ribnici 600, Novemestu 710, Kamniku 620, Šmartnem pri Litiji 650, Št. Vidu nad Ljubljano 800, Toplicah — Zagorju 780, Bledu 750 in Cerknici 400 K.

Živnostenska banka je otvorila v Trstu svojo podružnico. Vodstvo podružnice je prevzel g. Bogomil

Povsod imajo gledališka vodstva na razpologo klako, to so ljudje, ki dobe prosto vstopnico in denar, ki pa morajo zato — „ploskati“. Od parterja doli pa do zadnje galerije, na vse prostore so razdeljeni. Načeljuje klaki šef, ki daje od večera do večera svojim podložnim natančna navodila. Če igra gost, kdaj naj se ob odprti sceni aplavdira; če je premijera, kolikokrat se mora zastop po drugem dejanju dvigniti itd. Dunajsko Josefstädter gledališče plačuje klakom od 40 kr. do 2 fl. Vrh tega imajo posamezni igralci še lastno klako, za hvalo ipsissimae personae.

Ni še 3 mesece od tega, odkar je ravnatelj Weingarten v dunajski dvorni operi prepovedal igralcem, da si drže klako za svojo osebo. Če je že na tako eminentno umetniškem zavodu, kot je ravno dunajska opera, taka prepoved bila potrebna, kaj potem šele pri nas.

V Ljubljani opravlja službo klake jako vneto in silno glasno — dijaško stojišče. In vendar je to cepetanje z nogami, to urnebesno ploskanje in zamolklo klicanje pri „Lepi Lidi“ ravno tako glasno kot pri „Devici Orleanski“. To ni spontano odobravanje, ki bi privrelo iz src navdušenih gledalcev ob posebnem umetniškem užitku.

Gospod X vpraša Y, ki sedi poleg njega: „Zakaj pa še vi ne ploskate?!“

Čisto mirno Y odgovori: Saj bodo dijaki. — Pa vzemimo psihološko stvar tega pojava.

Prvo vzgojevalni moment. Pa dokler se bo v šolah reklo: Medved sploh pesnik ni! — in dokler bodo dijaki videli, da profesorji sami obiskujejo le operete in burke, toliko časa vzgojevalni moment ne bo prišel v poštev.

Edina možnost poboljšanja je ta, — zakaj z mladostno-slepim entuziazmom moramo pač računati, — da se dijake v gledališču samem vzgaja. Uprizarja naj se res vzorne in v vsakem oziru za naše razmere popolne predstave, ki bodo potem merilo za slabe. Seveda bo to počasi šlo, a v dveh, treh letih se bodo razmere gotovo izboljšale. Če bo videl dijak stil v igri, res pogojene značaje, eleganco v kretnjah, dostojnost v besedi in umetniško zaokroženost, potem bo drugič, ko bo videl ravno nasprotje prvega vtiska, si dejal: to pa ni bilo dobro. Saj so dijaki naši gotovo sprejemljivi še za kaj drugega, kot pa samo za gotova imena. Da so razmere take, tega ni dijaško stojišče samo krivo.

Par energičnih protestov iz parterja in utihnilo bo neumestno ploskanje. Prepoved intendance, da se ne sme sprejemati na odru šopkov ob vsaki priliki, in izginili bi večni šopki, ki stanejo maksimalno računjeno 5 fl. in ki imajo za privesek polo papirja — s 30 podpisi . . .

S tem sem prišel do drugega dela svojih gledaliških podlistkov, do reforme, ki jo je potrebno naše gledališče glede igralcev.

Novak, ki je bil v Spletu vodja tamošnje podružnice Ljubljanske kreditne banke.

Kartel avstrijskih in hrvatsko-ogrskih tovarnarjev usnja. Dne 25. junija se je vršil v Budimpešti shod tovarnarjev usnja, mehkega in podplatov. Ustanovila sta se dva kartela: avstrijski in hrvatsko-ogrski. Posledica tema karteloma bo, da se bo podražilo usnje in ž njim seveda tudi vsi izdelki iz usnja. V prvi vrsti bodo te posledice seveda čutili črevljarji, po njih pa seveda tudi občinstvo, ki bo moralo vse izdelke dražje plačevati. Dobička seveda ne bodo imeli mali mojstri, pač pa le tovarnarji. Ali ne bi se vendar dalo v državnem zboru kaj doseči proti takemu samovoljnemu diktiranju cen in izkoriščevanju občinstva, samo da se napolnijo žepi že tako prebogatih tovarnarjev!

Izseljevanje. Zaradi neugodnih razmer v Ameriki je izseljevanje letos napram lani zelo zaostalo. Preko Hamburga se je meseca majnika izselilo 7479 oseb, aprila 5414, marca 4525, februarja 4006 in januarja 4003. Iz Bremena je odpotovalo majnika meseca 6184 izseljencev, aprila pa 3057. V prvih petih mesecih letošnjega leta se je izselilo preko Hamburga in Bremena 46.191 oseb napram 202.753 oseb v istem času preteklega leta.

Organizacija brez organizacije. Zadnji izredni občni zbor gostilničarske zadruga je pokazal, kam privede strokovno organizacijo politika. Gostilničarska zadruga je bila doslej nekaj privesek ljubljanske magistratne liberalne stranke, in kakor se v tej stranki na vseh koncih in krajih kaže propad, tako tudi v gostilničarski zadrugi. Žalosten, da, naravnost uničujoč je bil ta občni zbor za zadrugo, posebno pa za njeno vodstvo. Vse ono, kar se je na tem shodu očitano vodstvu oz. načelnstvu, da je v zadevi povišanja cene piva zastopalo koristi pivovarnarjev, ne pa članov gostilničarjev, posebno ona stvar o „kazni“ gostilničarjem, ki se ne bi držali diktiranih cen, to je bila taka očividna nezaupnica, da bi bilo vodstvo, oz. načelnik, ki je dobro vedel, kam vse to meri, moral odložiti svoje častno mesto s celim odborom vred. Niti eden odborov predlog se ni sprejel. Odposlanci v skupno posvetovanje s pivovarnarji se niso izvolili. „Slov. Narod“ je poročal popolnoma napačno, da se je sprejel odborov predlog, da naj se poviša cena piva za 2 vin. pri vrčku. Načelnik Tosti sam je potrdil, da ta predlog ni bil sprejet. Za žalostne razmere v zadrugi pa je gotovo najznačilnejši bil predlog g. Trontelja, da naj se shod razide, ker se itak ne bo nihče držal storjenih sklepov. V sedanjem času za gostilničarje tako pomembnem času bi bilo pač nujno potrebno, da bi se bila zadruga pokazala kot odločna, neomahljiva zastopnica in zagovornica interesov svojih članov, ali storila ni ničesar drugega, kakor edino le še bolj zamotala težavni položaj, in reči moramo, da edino le vsled nezmožnosti vodstva, katero je v resnici ustrelilo v celi zadevi marsikaterega velikega kozla, kakor se mu je popolnoma po pravici očitano na občnem zboru. Prvi tak kozel je bil, da vodstvo ni sklicalo namesto onega gostilničarskega sestanka v „Iliriji“ izrednega občnega zbora, da je k sestanku vabilo le nekatere gostilničarje, ne pa sklicalo občnega zbora, h kateremu je dolžan priti vsak. Sklepi občnega zbora bi bili obvezni, dočim sklepi sestanka ne morejo vezati nenavzočih. Kakor smo izvedeli, je bilo res tudi pripravljeno, da se predlaga nezaupnica načelnstvu zadruga, a ta nezaupnica je izostala le glede nato, da se je vsaj še

na videz obdržala organizacija. Vsekako bi bilo nujno potrebno, da se v najkrajšem času zopet sklicuje izredni občni zbor, ki bi se bavil z notranjimi zadevami organizacije, ako sploh zadruga zasluži še to ime. Med zborovalci je bilo dovolj mož, ki so nastopili kot možje, ki jim stanovske zadeve niso prazna stvar, in le želeli bi bilo, da dobe ti možje v organizaciji več vpliva. Ako bi bilo vodstvo v boju proti pivovarnarjem nastopilo tako odločno, kakor je odločno zahtevalo izkaznice na občnem zboru, bi se bila stvar drugače zasukala. Izgubljeno sicer ni še vse, ali resnega dela je treba, zadrugo je treba preorganizirati, sicer je ne reši nobena stvar več propada. Ako pa se bo tudi odslej še delalo tako, kakor se je dosedaj v zadevi povišanja cen piva, posebno če se še slišijo besede kakor: „sedaj bi bila prilika opomoči se,“ sedaj namreč, če se zvišajo cene piva za 4 vin. pri vrčku, potem je ravno zadruga tista, ki tira gostilničarje v boj z občinstvom v škodo gostilničarjev in dobiček pivovarnarjev. Skoraj nehote se vsiljujejo pri tem človeku razne misli, posebno če se še upošteva ona določitev „kazni“ za „nepopoljšljive“ gostilničarje in dejstvo, da so pivovarnarji napram svojim prijateljem gotovo zelo — „lojalni“. Že vsaka taka pomisel pa mora biti izključena pri zastopstvu tako važnega stanu, kakor je gostilničarski, in zato pravimo še enkrat: organizacijo v organizacijo, sicer pride v najkrajšem času do poloma!

Ministrstvo javnih del. Agende tega ministrstva se razun osebnih uradniških in proračunskih zadev, ki pripadajo predsedstvu tega ministrstva, razdele tako-le: I. sekcija: administrativne stavbene zadeve (oddelek I in II), stanovanjske zadeve (oddelek III), uprava državnih zgradb (oddelek IV), razstave in tujski promet (oddelek V). II sekcija: tehnične zadeve (oddelek VI do XI). III. sekcija: rudarstvo (oddelek XII do XIX). IV. sekcija: pospeševanje obrti (oddelek XX do XXVI). Dopisi in poročila oblasti ter vloge društev, zavodov in strank v zgoraj omenjenih zadevah, v kolikor te spadajo v delokrog tega ministrstva, naj se odslej pošiljajo izključno temu ministrstvu (Dunaj, IX. okraj, Porzellangasse 33). Ustmena pojasnila se dajejo tamkaj pri vložišču vsak dan, izvemšči nedelje in praznike, od 11 dopoldne do 1 popoldne. Strankam, ki žele pojasnila, se tu pove, v katere pisarne naj se obrnejo s svojimi zadevami. Uradne ure za stranke so tudi od 11 do 1. — Uradniki ministrstva javnih del nosijo na svoji uniformi našive v modri barvi, takoimenovani „Tegetthofflau“.

Tedenski pregled.

Državni zbor je po obravnavanju večih nujnih predlogov, izmed katerih se je sprejel tudi predlog poslanca Fresla proti premogovnemu kartelu, prešel na dnevni red in je obravnaval predlogo o zvišanju števila domobranskih novincev, ki se je sprejela. Sedaj je na vrsti predlog o podpori rodbinam rezervistov, ki so na vojaskih vajah.

Preosnovno hišnega davka je predložila vlada državnemu zboru, in načrt zakona o zvišanju plač nižjim državnim uslužbencem.

Dalmatinska deželnozborska volilna reforma, ki jo je sklenil deželni zbor na podlagi splošne in enake volilne pravice, ni dobila najvišjega potrjenja. Nove volitve se vrše

po starem volilnem redu in novi deželni zbor mora skleniti nov volilni red.

Nemški minister Prade je odstopil, pa samo v — „Narodovem“ uredništvu.

Tržiška železnica se je otvorila v nedeljo, dne 5. julija.

Generalni štab se je mudil celi teden na Kranjskem.

V drugi razred aktivitetnih doklad pride mesto Ljubljana s 1. avgustom.

Bojkot karteliranih pivovaren se je sklenil na občnem zboru gostilničarske zadruga v Ljubljani.

Potres se je čutil v četrtek zjutraj na Korškem in Štajerskem. Tudi v Ljubljani se je čutilo nekoliko.

Angleške vojne mornarice oddelek se sedaj mudi v Trstu. Na brodovju je 3896 mornarjev.

Stavka kapitanov in mašinistov je izbruhnila pri parobrodnem društvu „Ungaro-Croata“ v Reki.

Zastrupilo se je v Trstu šest oseb s sladledom.

Zbolel je ogrski trgovinski minister Franc Košut, ki se mudi v Karlovih varih.

Velikanskega požarja petrolejnih vrelcev v Boryslavu, ki gore že cel teden, še niso mogli udušiti.

Velika železniška nesreča se je prigodila pri Debrecinu na Ogrskem. Osební vlak je zadel v tovorni vlak. Dve osebi ste bile mrtvi, 16 pa več ali manj ranjenih, od katerih so 3 v bolnišnici umrle.

Prepovedano žganje. Pri splošnem ljudskem glasovanju v Švici se je sprejela postava, ki prepoveduje izdelovanje in točenje absinta.

Domache vesti.

„Svoji k svojim“ in podraženje piva. V „Slovenskem Narodu“ je nekdo kot odgovor na dogodke na izrednem občnem zboru gostilničarske zadruga dal uvrstiti članek „O podraženju piva“. Očividno je, da je ta članek izšel iz peresa, ki je sicer navajeno podpisovati edino le pivovarniške račune gostilničarjem, iz peresa lastnika ene ali druge karteliranih pivovaren. Ne bomo se spuščali v razmotrivanje raznih trditvev tega „ubogega“ člankarja o velikanski revščini in bedi karteliranih pivovarnarjev, saj vemo, če jih pustimo računati, da naračunajo toliko stroškov, da imajo končno toliko in toliko izgube pri hektolitru, katerega prodajo gostilničarju. In resnično so že tako računali. Evo dokaza: „Narodov“ člankar našteva stroškov za sirovine in plače 10 K, davkov najmanj 10 K 33 vin., režijskih stroškov 4% od obrestnega kapitala skupaj 9 K; vsega skupaj 29 K 33 vin. Člankar pravi potem, da se je hektoliter prodajal po 30 K z odbitkom 2% skonto in 2% novoletnega piva, kar zneso 1 K 20 vin. Potemtakem je dobil pivovarnar za pivo 28 K 80 vin., a stalo ga je, kakor pravi zgoraj, 29 K 33 vin., in je imel vsled tega pri vsakem hektolitru izgube 53 vin. Tak bi bil pravilen račun. Ker pa člankar vendar ni hotel biti toliko nesramen, da bi trdil, da so pivovarnarji doslej prodajali pivo v izgubo, se je nalašč pri računanju 2% skonta in 2% novoletnega piva nekoliko „z motil“ ter trdil, da so prodajali pivovarnarji hektoliter po čisti ceni 29 K 88 vin. (4% od 30 K potemtakem iznašajo samo 12 vinarjev).

Zofka.

Spisal Josip Premk.

Včasih človek kaj doživi, nič tako izvanrednega, nič tako groznega, a se vendar vlačí za njim celo življenje kakor temna senca, pošastna slika, ki mu ne da miru in ga potreplje po rami, ko je popolnoma nepripravljen na neljub spomin...

Mene preganja bled obraz, obraz mladeniča, napihnen od vode in razjeden od rib, in velike steklene, širokorazprte oči me zro venomer. Ustnice blede, polodprte me prosijo odpustanja in jaz odpuščam, odpuščam iz vse duše, prosim milosti, prosim usmiljenja, a on se noče umakniti, sklanja se nadme in njegove steklene, izbuljene oči se mi reže naravnost v obraz. Po noči stoji ob moji postelji, oblečen v mokre cunje, voda kaplja od njih, da se sliši, ko drka kaplja za kapljo na vežna tla. Smrdeč vonj po gnilem truplu prihaja iz njegovih ust, ki se bližajo mojim in prosijo, kar bi sedaj rada dala, zahtevajo, kar sem nekoč odrekla. O, ta obraz je grozen! Obraz utopljenca, ki je trohnel tri tedne v vodi, razjeden od rib, napihnen od vode in koža na njem je ohlapna, nagubana in gnila, a jaz jo poljubujem. Poljubujem jo z drhtečimi ustnicami, ogrevam jo z vročimi dihi in prosim usmiljenja s solznimi očmi.

Ojпусти!... Ljubim!... Ojpuščam!...

Prepozno! Njegove oči so izbuljene in mrtve, steklene so in polne groze, in jaz vidim, da mi ne bodo odpustile, da me ne bodo nehale zasledovati prej, dokler ne pridem, kamor me prosijo...

Moj oče je bil logar. Globoko v gozdu je bila naša kočica, vsa poraščena s slakom in bršlinom, kjer sva stanovala sama; moja mati je umrla, ko sem bila stara komaj deset let. Tam ob bistrem potoku, ki je šumljal za kočico, sem imela klopico, ki mi jo je napravil oče, in tam sem preživela najlepše ure. Očeta navadno ni bilo doma. Blodil je po lesu, večkrat tudi po noči, in jaz sem bila prepuščena največ sama sebi. Hodila sem po gozdu, trgala cvetke in se pogovarjala s ptički, katerih je bilo okolu kočice in našem malem vrtiču vse polno. V kajbicah, ki mi jih je napravil oče iz vrbinih šib, sem jih imela čez trideset raznovrstnih, ko cvetke v majskem polju. Mnogokrat sem presedela v njih celo popoldne, jih učila peti, jim dajala zrnja in žvižgala ž njimi brezskrbno in veselo.

A v nočeh, ko očeta ni bilo doma in je blodil s puško bogvekje, sem sedla na klopico pred hišo in se zazrla v potok. Valčki so skakljali od kamena do kamena, in vsak hip sem pričakovala, da se dvigne iz njih zlatolasa vila, o kakoršnih sem čitala, da se kopljejo v potokih. Včasih je zagrgljalo nekoliko močnejše, in že sem vzdrtela, da se morda prikaže

lepa ko kraljica, a ni jih bilo in skoro otožna sem odšla k počitku.

Pozneje pa, ko sem dorastla, me je to veselje minilo, in ljubila sem samo še les, tako mogočno, neizmerno kakor moj oče. V mesečnih nočeh sem odšla iz kočice daleč, daleč v gozd, legla kje v travo in zrla na nebo.

O, tiste krasne, nepozabljene noči!

Bleda mesečina je lila raz nebo in vrhovi smrek so bili kakor srebrni; vsaka igla se je razločila, in ko je zapihljal veter, je zašelestelo tako bajno, kot da so se zganila srebrna drevesa v nočnem vrtu zakletega gradu. Vsa sem bila zadivljena v to divjo krasoto... Nebo se mi je zdelo tako blizu, da se mi je videlo, ako se je utrnila zvezdica, da je padla tam za one temne bore in obležala na mahu. A še krasnejše je bilo, kadar je žvižgal skozi vejevje veter, da so ječale vitke jelke in se pripogibali vrhovi smrek drug k drugemu, kakor da se podijo gori nad njimi polnočni strahovi, žvižgajoči na svoje čarobne piščalke. In potem so se pripodili črni oblaki in zakrinkali mežikajoče zvezdice; bliski so razsvitljevali les z zeleno svetlobo, da je bilo vse kakor obžarjeno od blede luči, in nato je zabučalo izpod neba in hitelo čez les, kot da so odvrgli strahovi svoje cvileče piščalke in se zakrohotali na vse grlo.

O, tiste moje viharne noči!

in vse to samo za ugodno vroče leto. Res strašanski reveži so ti pivovarji in prepričani smo, da jih bomo kmalu videli beračiti od hiše do hiše. „In zato je popolnoma upravičeno zvišanje cene piva za 2 K pri hektolitru“. Najboljši pa je potem apel na „narodno zavednost“ ljubljanskega občinstva, češ, da je škandal, ako se ne pije podraženega domačega piva, temveč cenejše budjeviško, katero da je nemško. „Kaj poreko k temu Čehi, ko to izvedo? Kje ostane tolikokrat poudarjeno geslo „Svoji k svojim.““ Kaj so pa takrat rekli Čehi, kje pa je takrat ostalo geslo „Svoji k svojim“, ko so ravno te slovenske pivovarne pristopile k nemškemu kartelu, da morejo tem gotovejše odirati slovensko občinstvo? Tedaj naj bi naši pivovarji stekali sedanjí „Svoji k svojim“. Ako ga oni niso poznali tedaj, ga ni treba občinstvu poznati sedaj, in posebno še tedaj ne, ako naj izvrševanje tega gesla naklada občinstvu in prav posebno temu, ki jih najtežje nosi, denarne žrtve, ki pridejo v dobro edino le takim velikanskim siromakom, kakor so naši pivovarji. Ubogi delavec, ki izpije vrček piva, naj plača 4 vinarje, da bo pivovar nar imel več dobička in pivovarniški akcijonar večjo dividendo! In konec članka! „Zaradi borega krajcarja povišanja pri pivu cela križarska vojska proti pivovarnarjem, radi moke, premoga, mesa itd. pa ne“. Zločincu, ki izda svoje tovariše, sam pa taji, ne bo sodnik priznal tega izdajstva za olajševalno okolnost, temveč ga bo ravno vsled njegove zlobnosti in tajenja tem bolj zašil, in tako tudi pivovarnarji prav čisto nič ne pridobes tem, da kažejo s prstom druge ljudske izkoriščevalce. Prepričani smo, da bi v nasprotnem slučaju, ako bi moka, premog in meso padlo še tako nizko v ceni, ravno potem šele vpili, da se pivo lahko podraži, ko je vse drugo tako poceni. Res, vsa čast taki „narodni“ industriji!

Protí podraženju živíl se je vršil v četrtek zvečer shod na vrtu Narodnega doma v Ljubljani. Nameravali smo obširnejše poročati o tem shodu, ker je stvar gotovo velevažna za vse sloje meščanstva, ali žal, shod se je vršil le v znamenju socialno-demokratske propagande, in zato ne pišemo dalje o njem. Vsekako pa je resnica, da so cene živini vsled dolgotrajne suše, ki je vzela nad polovico krme, tako zelo padle, da sme občinstvo z vso pravico zahtevati znatno znižanje cen mesu. Druga živila, posebno zelenjad, so se tako podražila, da jih je komaj še mogoče kupovati, in tudi dobiti jih je že težko, dočim pa živinorejci ponujajo živino pod ceno, ker je ne morejo več prerediti, mesarji pa nikakor ne znižajo mesnih cen. Od povsod prihajajo poročila, da so drugod padle tudi cene mesu, iz Štajarskega se poroča, da se prodaja v mestih govejše meso po 1 K kilogram, le Ljubljana je še tako srečna, da mora plačevati stare cene. Ali proti temu ne izda nič kričanje in zabavljanje po socialno-demokratskih shodih, treba je, da poseže tu vmes drug činitelj, in to je mestni magistrat ljubljanski. Ali kaj se hoče, ko ima gospod župan in poslanec stolnega mesta vse važnejše opravke, kakor pa skrbeti za to, da bi ljubljansko prebivalstvo ne postradalo vsled neznosne draginje. Priprave za vseslovanski shod so mnogo važnejše, in mesarjem v šolskem dnevoredu ni treba nikakih shodov, saj se tamkaj lahko pomenijo, da s cenami ne gredo navzdol, ako ne bo pritisnil nanje magistrat. Tam, kjer bi ga bilo treba, tam ga pa ni najti našega za splošni blagor tako zelo vnetega gospoda župana in poslanca. Pač stara pesem, ki se nikoli ne izpoje do konca.

Iz deželne bolnice. Ker je šel vodja deželne bolnice, dr. Slajmer, na daljši dopust, se je vodstvo bolnice poverilo za ta čas primariju dr. V. Gregoriču, vodstvo kirurškega oddelka pa dr. Fr. Der-

Pol ure od naše hiše pa je bilo malo jezera. Kroginkrog se je razširjal gozd, in ležalo je tam skrivito med zelenjem dreves kot drag biser.

Ob poletnih nočeh sem se kopala v njem, dasi bi to lahko storila tudi čez dan, ker tako globoko v gozd je razun mojega očeta le malokdo zahajal. A po noči, ko je blestela jezerska g'adina, se mi je zdelo krasnejše, in vedno, kadar je odšel na večer oče, sem pohitela tja, odložila obleko na bregu in se vrgla v mehke valove.

Tisto leto, ko sem dopolnila osemnajst let, je prišel k nama na počitnice Milan, sin nekega očetovega prijatelja. Bil je malo bolehen in upal, da v svežem, gozdnem zraku ozdravi.

Z dušo polno zlatih upov in blestečih ciljev na bodočnost je stopil v našo logarsko koč, kjer je upal, da se še bolj utrdi za težavno pot, ki bi jo moral nastopiti tedaj, ko je že položil zrelostni izpit. A črna usoda je zapovedala drugače.

Jaz sem se ga razveselila, ker moj oče je z menoj itak kaj malo občeval. Po smrti moje matere mu ni bilo za pogovore, postal je nekam zamišljen in redkobeseden. In tak je ostal potem vsa leta.

(Konec prihodnjic)

ga ncu, prvemu asistentu na tem oddelku. Umirovljen je nadupravitelj deželne bolnice Andrej Kremžar. Deželni odbor je sklenil preustrojiti upravo deželne bolnice in začasno ne popolniti mesto nadupravitelja. Zaradi tega se je razdelilo upravo deželne bolnice tako, da se je mesto bolnišničnega blagajnika začasno poverilo kontrolorju Ivanu Frelihu, mesto deželnega ekonoma pa tudi začasno pisarniškem pristavu dež. stavbinskega urada Gustavu Nebenführerju.

„Deželne bolnišnice reši nas, o gospod!“ — Štev. 292/pr. Slavnemu uredništvu časopisa „Slovenski Meščan“ v Ljubljani. Z ozirom na notico „Deželne bolnišnice reši nas, o gospod!“ v Vašem listu štev. 11 z dne 28. junija 1908, blagovolite v prvi prihodnji številki objaviti sledeči popravek:

Nikakor ne odgovarja resnici, da se v deželni bolnici bolniku posreči šele po raznih posredovanjih priti na oddelk, kamor spada, niti ni res, da je treba obleteti cele deželne bolnišnice, predno bolnika kam denejo. Istotako ni res, da je v deželni bolnici velik nered, ki se ga je posrečilo uvesti na ta zavod z zhrbtnim denuncijantskim in protekcijskim zistemom in da ni dobiti pojasnil glede vsprejema bolnikov in plačila oskrbnih stroškov. Dalje tudi ni res, da opravlja v deželni bolnici inšpekcijsko službo zdravnik, ki ne zna slovenski in da končno tudi ni res, da sprejemajoči zdravnik bolniku jemlje zaupanje do zdravnika, ki ga je zdravil zunaj bolnišnice.

Res pa je to-le:

Glede sprejemanja bolnikov v deželno bolnico je merodajen pravilnik, ki ga je sklenil deželni zbor kranjski. Po tem pravilniku se mora vsakdo, ki želi biti vsprejet v bolnišnico, najprvo zglasti v vsprejemni pisarni, da se določi, če je bolnik res tako bolan, da ga je treba zdraviti v bolnišnici in da se zagotove oskrbni stroški. Izjema od tega pravila je samo ondi, kjer tega ne dopušča bolnikova holecen. Po tem pravilniku postopajo organi deželne bolnišnice in sicer glede vsakega bolnika po vrsti, kakor se zglasti za vsprejem. Po pravilniku — § 4 instrukcije za inšpekcijskega zdravnika — pa je tudi leta zdravnik poklican določiti oddelk, kamor je oddati bolnika. Zdravniki, ki so bolnika doma pozdravili, nikakor ne morejo v tem pogledu odločevati, ker tudi nimajo nobene odgovornosti glede vsprejemanja na posamezne oddelke. Pojasnila glede vsprejemanja bolnikov dajajo vsak čas vsprejemni organi deželne bolnice in tudi upraviteljstvo deželnih dobrodelnih zavodov toda le v smislu obstoječih predpisov. Zahtevam, ki niso utemeljene v teh predpisih, pa samo ob sebi umevno ne morejo ustreči.

V smislu teh predpisov se postopa že nad 20 let, iz česar je razvideti, da je trditve gledé denuncijantskega in protekcijskega zistema v deželni bolnici popolnem iz trte zvita. Inšpekcijsko službo opravljajoči zdravniki so slovenščine veščí in med temi tudi dotični zdravnik, ki ga ima notica v mislih. Ta zdravnik je rodóm Čeh, privadil pa se je slovenščini med svojim službovanjem na Kranjskem v toliko, kolikor je potrebno za občevanje z bolniki. Ker inšpekcijski zdravniki postopajo po smislu instrukcij, je izključeno, da bi hoteli s tem zaupanje jemati bolniku do zdravnika, ki ga je zdravil doma. Zahteva gledé plačila oskrbnih stroškov pri vsprejemu bolnika je utemeljena v napominanem pravilniku.

Deželni odbor kranjski v Ljubljani, 9. julija 1908.
Deželni glavar: Suklje.

Nesreča pri bencinu. Pri nekem ljubljanskem trgovcu bi se bila te dni lahko zgodila velikanska nesreča. Dotičnik ima v svoji zalogi bencin. Tisti dan je šel eden izmed trgovskih uslužbencev v klet po bencin in sicer, kar je gotovo najstrožje obsojati, z navadno lučjo — svečo. Nesreča je hotela, da mu je zdrknila steklenica z bencinom na tla, in ko jo je lovil, tudi sveča. V hipu se je bencin vžgal, in edino le uslužbenčevi hladnokrvnosti, da je nemudoma vrgel svojo sukno na goreči bencin in tako ogenj udušil, se je zahvaliti, da se ni užgala cela zaloga bencina ter tako nastala eksplozija, ki bi bila gotovo zahtevala več človeških žrtev in zraven velikansko materialno škodo. Dotičnemu trgovcu naj služi strah, ki ga je imel, v svavilo, da bo v bodoče poskrbel za to, da se v klet, kjer ima bencin, ne bo hodilo več z odprto, temveč s popolnoma zavarovano lučjo.

Očividna laž. Udeleženec slavnosti, katera se je vršila dne 29. junija na Vrhniki, ki je bil tudi toliko srečen, da je vsled nagajivosti južne železnice zamudil vlak in se radi tega pritožil v pritožni knjigi, je dobil od ravnateljstva južne železnice sledeči odgovor: „Na dne 29. junija 1908 v pritožni knjigi vrhnške postaje vpisano in po Vas sopolpisano pritožbo Vam naznanjamo na podlagi izvršenih poizvedb, da se odpravitelja vlaka na Vrhniki ni obvestilo z nobene strani o tem, da je bilo še pričakovati potnikov, ki so se zamudili in hoteli porabiti posebni vlak za vožnjo, vsled česar se je ta vlak odpeljal pravilno po voznem redu.“ — Z vso upravičenostjo trdimo, da je ta trditev ravnateljstva južne železnice neres-

ni čna, da, očitna laž. Ako se je celo odpravilo ljudi od vlaka, ako se je klicalo, da prihaja še toliko in toliko ljudi, pa se sedaj trdi, da ni nihče nikogar obvestil. Dovolj prič je, ki so opozarjale postaj. načelnika, ki je imel službo, na to, da pride še toliko in toliko ljudi. Ravnateljstvo pa tu tudi stavi na laž načelnika, ki je trdil, da je vlak odšel 5 minut po določenem času, ravnateljstvo pa pravi, da je odšel pravilno po voznem redu — fahrplanmäßig. No, res smo radovedni, kaj bo pokazala sodna preiskava, katero nam tudi napoveduje ravnateljstvo južne železnice.

Kranjski „napredni“ abiturijentje so priredili zadnjo nedeljo odhodnico. Zgodilo se je to pot prvič, da so prekršili kolegialnost in opustili skupno prireditve. Ker so se čutili v manjšini (menda 7 proti 12), so si preskrbeli pomoč iz Ljubljane. Simpatij si s tem nastopom niso pridobili, kar lahko sklepajo iz tega, da je bil izmed njihovih učiteljev na veselici navzoč samo eden. O bojevitosti nekega gospoda, ki se sicer dela jako spravljlivega, rajé molčimo.

Službo zdravnika na tržiški progí je dobil Nemeč. Ali je vzrok samo narodna zagrizenost ali pa morda, ker so dotični gospodje, ki oddajajo službo, tako najlažje rešili konkurencio med dvema kolegoma, katerih eden je že železniški zdravnik?

Poslanec Pirc — kavaler. Kakor znano, je „Gorenjec“ začel trobiti po volitvah v trobento miru. Marsikdo se je čudil takrat, da se je volk izpremenil v ovco. Uganka je bila pa kmalu rešena: C. Pirc je rabil deželni odbor in dež. glavarja za vodovod in za ugodne pogoje pri državnem donesku. Sedaj je spravil „uspeh“ pod streho in — toži „Slovenca“, ker je pisal, da je g. Pirc denunciral.

V Kranju se je mudil generalni štab več dni. Šef pl. Hötendorf je stanoval v župnišču.

Otvoritev tržiške železnice v nedeljo 5. julija se je izvršila v Kranju brez svečanosti. Udeležil se je ni noben zastopnik mesta — ker ni bil povabljen, pa tudi nepovabljeni deželni poslanec. Ta dan bi bila najlepša prilika opozoriti gospodo od železnice na nedostatnost kranjskega kolodvora, ker je moral vsakdo opaziti pomanjkanje tirov za premikanje vlakov.

Člani Meščanske zveze v Kranju prirede v kratkem izlet v Tržič, na kar že danes opozarjamo. Krožila bo v ta namen tekom tedna pola.

S. K. S. Z. občni zbor v Škofji Loki. Le malo nas še loči od 26. julija, ko se zberemo v Škofji Loki. V glavnih obrisih že zdaj lahko podamo spored. Nedeljska prireditve se bo vršila po tem redu: Dopoldne: 1. ob 8. zjutraj se zberó vsi došli telovadni odseki pred kolodvorom v Škofji Loki, odkoder odkorakajo v sprevedu v mesto. Vsak t-lovadni odsek nastopi kot četa sam-zase in so vsi člani pri svojem odseku. Nastopi Zvezni trobentaški zbor. Druža društva slede telovadcem »Zveze«. 2. Pozdrav pred mestom. 3. Ob 1/2 10. uri sv. maša na prostem. 4. Zborovanje »Slovenske krščansko-socialne zveze« (občni zbor) v društvenem domu. a) Pozdravni in otvoritveni govor. (Dr. Krek.) b) Poročilo »Zveze telovadnih odsekov«. c) Poročila ostalih »Zvez« (kranjska, vipavska, štajerska, koroška, goriška, tržaška.) 5. Skupno kosilo. Popoldne: 6. Ob 1/2 4. javna telovadba »Zveze telovadnih odsekov« na prostem. Nastopijo vsi telovadci »Zveze«. 7. Veselica (pri Balantu. Svira godba.) Podrobnosti določa »Z. T. O.« in sproti poroča telovadnim odsekom potom o krožnic. Kar se tiče tehnično-telovadske strani prireditve, je treba, da se skliče v Škofji Loki 12. julija Zvezni vadteljski zbor k seji. **Mladeniški tečaj.** V zvezi z javno telovadbo, ki se bo vršila 23. julija, se vrši naslednji dan — 27. — poučni mladeniški tečaj. Spored bo sledeči: Dopoldne: I. Izlet v Črnogrob ob 1/2 6. uri zjutraj, kjer bo sv. maša. Povratek v Škofjo Loko. II. Mladeniški tečaj. 1. Od pol 8 do pol 9. ure: Mladeniška in dekljska organizacija. (Dr. Krek.) 2. Od pol 9. do pol 10. ure: Socializem. (Dr. A. Usešnik.) Od pol 10. do 10. ure: Olmor. 3. O 10. do 11. ure: Telovadba. (A. Jelčnik.) 4. Od 11. do 12. ure: Kako mi — kako nasprotniki. (Dolenc, phil., član »Danice«.) Popoldne: 5. O 2. do 3. ure: Tajništva v S. K. S. Z. in »Mladost«. (J. Podlesnik.) 6. O 3. do 4. ure: Apologetika. 1. del: Kristus in njegovo delo. (Fr. Terseglav.) Od 4. do pol 5. ure: Olmor. 7. Od pol 5. do pol 6. ure: Apologetika. 2. del: Cerkev in njeni nasprotniki. (F. Terseglav.) III. Sklepni govor. (Dr. Krek.)

Učitelji kranjskega okraja so imeli v sredo svojo konferenco v gmajzjski telovadnici. Praznovali so ob enem cesarjev jubilej in je govoril slavnostni govor ravnatelj g. Pezdor. Obravnavale so se datje stvari inturnega značaja. Navzočih je bilo tudi več gostov.

Škofja Loka. Danes popoldne v nedeljo, dne 12. julija, priredi društvo za otroško varstvo in mladinsko oskrbo za naš okraj v hotelu na Števarjih vrtno veselico, katere čisti dobiček je določen v društvene namene. Pri veselici sodelujeta oba domača pevska zbor in godba iz Goričan. Med veselico se vrši efektna tombola. Prireditve se vrši po prizadevanju škofjeloskih dam.

Arko iz Postojne se zelo rad zateče k popravku. Tudi naš dopis glede prezidave bolnice, ki je vsem pametnim Postojncem zelo vgajal, hoče popravljati. Čudno se nam zdi, zakaj se tak nezakoniti popravek ni vrgel v koš. Zato se tudi dalje ne bomo pečali z njim, ampak rečemo le tole: Slov. Narod je v 139. številki sam priznal, da bolnica ne stoji na pravem mestu. Kdo je to zapisal, nam značijo besede: opljuvati, podla stranka, stimunga, nesnažni Domoljub, hudobije zmožni klerikalci. Da zagrizeni Arko ni daleč, smo prepričani. Isti Arko pa pravi v popravku: „ni res, da prostor za bolnico ni ugoden.“ Takih konfuznosti je zmožen samo Arko. On n. pr. žali kako osebo. Občinsko starestinstvo ga v seji vpraša, če je res žalil. Arko da častno besedo, da ni žalil. Pri sodišču se mu dokaže žalitev, je kaznovan za 40 K. Sedaj pa pride konfuzni Arko. Vsak občinski odbor bi takega spodil iz svoje srede. Arko pa zahteva v svoji konfuznosti, da mu mora dati odbor zaupnico. Torej, konfuzni Arko! Pustite svoje popravke! Kar zapišete, stvar le še poslabša.

Vlšnja gora. V torek se je vršila volitev načelnika v naš okrajni cestni odbor. Za načelnika je bil izvoljen naš župan **Štefan Pirnat**.

Metliške novice. V nedeljo dne 5. t. m. priredil je tukajšnji sokol koncert pod „mitro“ sv. Cirila in Metoda. Svirala je vojaška godba iz Karlovca prav izborna. Škoda, da smo imeli jako malo vžitka od nje, ker so bili nekateri gostje preglasni. Škoda za 400 K. Z domačo godbo bi se bilo isto doseglo, če ne več. Koncerta so se udeležili oficijelno tudi šolski dečki iz II. III. in IV. razreda tukajšnje ljudske šole „kot sokolski naraščaj.“ Kam pripelja taka vzgoja našo šolsko mladino, smo pač radovedni. — Vsled pomanjkanja krme je že zdaj cena živini zelo padla. Naši mesarji so kar sami znižali ceno mesu pri kg za 20 vin. — Suša je uničila skoraj vso krmo. Ljudje so jako v skrbeh, kaj bodo z živino počeli. Državna pomoč je nujno potrebna. — V nedeljo 5. t. m. dobili smo nekaj dežja, a mlátila je tudi toča navmes. — V letu 1854 pozidano „štirno“ na glavnem trgu, ki je baje čez 40.000 kron stala, so zazidali. Zakaj se je to storilo? Pravijo, da je bila pregloboka, da so se cevi, odnosno črpača takoj pokvarile. Radi tega se voda iz te „štirne“, ki ni kapnjevina, ampak živa voda, ni rabila nad 20 let več. Ker ni vode nikdar odveč in se danes dobe prav vztrajne in izvrstne črpače, bi bilo pametnejše, še poskusiti z vodo, kakor jo pa pred nosom zazidati. Ob času požara bi dobro došla. — Nove občinske volitve so pred durmi. Ostalo bo vse pri starem, kakor je pri nas običajno.

Iz Radeč se nam piše: „Slovenski Narod“ od srede, dne 8. t. m., se je strašansko razhudil nad deželnim predsednikom, ker je imenoval v šolski odsek naše obrtno-nadaljevalne šole našega g. župnika, ali kakor pravi — „navadnega fajmoštra, ki nima nobenega pojma o obrtnosti in trgovini“, in bi „najpriprostejši črevljarček bolje sodil na to mesto, kakor duhovnik“. Ne bomo se o tem prepirali, ali ima naš g. župnik kaj pojma o obrtnosti in trgovini, ali ne, pač pa lahko rečemo toliko, da smo prav zadovoljni, da je bil ravno on imenovan v šolski odsek naše obrtno-nadaljevalne šole, ker si obetamo od njegovega vpliva marsikaj dobrega za vzgojo naših obrtniških vajencev. In če „Slov. Narod“ še toliko vpije, kaka nesreča bi bila, ako bi se uvedel v obrtno-nadaljevalne šole tudi krščanski nauk, pravimo mi, da bi to bila ravno sreča za mojstre in vajence. Mojster, četudi ima najboljše namene glede vajenceve vzgoje, pač skrbi za to, da bi se vajenec kolikor najbolj mogoče izuril v svoji stroki, pazi tudi nanj v nravnem oziru itd., ali vsega mu pa tudi ne more dati, ker nima časa za to. Pač pa je tu obrtno-nadaljevalna šola, ki naj skrbi za izobrazbo vajencev, katere mu mojster nima prilike dati, a ta izobrazba mora biti taka, da vzgajajoče vpliva na vajenca, ne pa samo izobrazujoče. Pri realnih predmetih je to le postranska stvar, a pri krščanskem nauku glavna. In nihče ne bo trdil, da naši vajenci niso potrebni tudi vzgoje, temveč samo izobrazbe, saj vsi vemo, kaka je mladina pri teh letih, ako se jo prepusti samo sebi. Skratka še enkrat, prav hvaležni smo, da je naš gosp. župnik imenovan v šolski odsek naše obrtno-nadaljevalne šole, ter upamo, da bo porabil ves svoj vpliv v to, da bo ta šola dosegla svoj izobraževalni in vzgojevalni namen.

Iz Idrije. (Ante Kristan — odhaja.) Pretečni teden smo čitali v „Slovincu“, da zapusti naš Ante Kristan Idrijo in osreči s svojo navzočnostjo Ljubljano; brez te novice bi človek niti ne vedel, da se mož poslavlja iz Idrije, kajti kakor je tiho prišel, tako jo bo tiho odkuril, kvečjemu če se bo v „pivarni“ poslovil od svojih ovčic. Ako sedaj ob njegovem slovesu pregledamo njegovo 6 letno delo, vidimo žalostne rezultate. V političnem oziru ni s svojim socializmom dosegel ničesar, če upoštevamo švice-švage, s katero se je naslanjal sedaj na eno, sedaj na drugo stran; v svojem „Napreju“ je napravil dovolj zdražb in povzročil precej podivjanosti, katera je dosegla svoj višek lansko leto ob tem času. V gospodarskem oziru pa omenimo le to, da je moral v bilanci odpisati

5 % od inventarja, mesto 10 % ker bi sicer ne bil rezultat tako ugoden. Mi možu želimo srečno pot; je pač dobiti tudi takih ljudi, katerim reže politika kos kruha: dosedaj je bilo dobro v Idriji, kjer je v pivovarni imel z Dunaja naročene ali pa iz čeških listov preplovkane govore, sedaj se je pa pokazala v Ljubljani še boljše službica, in hajdi s trebuhom za kruhom. Nas posebno to veseli, ker vidimo, da se kakor radi Rinaldija tudi radi Kristana ne bo sdrija podrla, četudi je spodaj vsa vosla; možje takega kalibra pač naredo precej zmede, sveta pa ne bodo preobrnil. Njegov zadnji gromoviti nastop je bil o priliki Ganglovega poslanskega govora. Nek pazni čitatelj ve, da vlada ne dovoli deželnozborske volitve na tako obširni podlagi, kakor je državnozborska; to je čista in gola resnica, zato je pa naivno, v enomer trobiti z splošni in tajni volilni pravici, ker je nedosegljiva, kakor če bi razgrajal pred zaklenjenimi vrati. Tisti govori so sploh same fraze, iz katerih se še stari Tavčar norčuje; in potem beseda o izrevolucioniranju! Kaj boste reveži izrevolucionirali, ko vas v celi deželi nihče ne upošteva. Gangl je v dež. zboru s svojim socializmom osamljen, njegov tovariš Ante pa zabavlja čez vse, naj bo tako ali tako. Zrevolucionirajte svojo pamet, to bo še najmodrejše! Na druge klobasarje, ki jih čitamo v „Narodu“ in „Napreju“ pa ni vredno odgovarjati. Kakor do sedaj, pazili bomo tudi v prihodnje na našo javnost in brezobzirno vršili svojo častnikarsko dolžnost, neglede ali je komu ljubo ali ne; če drugi niso z nami obzirni in nas poznajo le tedaj, ko je treba poseči v žep, tudi mi z njimi ne bomo.

Kamnik. Odbor društva za otroško varstvo in mladinsko oskrbo v sodnem okraju kamniškem se je takole sestavil: predsednik dr. Ivan Klavž, c. kr. dež. sod. svetnik; podpredsednik mestni župnik in dekan Ivan Lavrenčič; tajnik dr. Franc Peitler, c. kr. sodni pristav; tajnikov namestnik Ignac Tramte, nadučitelj; blagajnik Ivan Mesner, c. kr. sodni oficial; blagajnikov namestnik Karol Skala, trgovec; vsi iz Kamnika. Poleg teh je še pet odbornikov. Društvo ima sedaj 30 ustanovnikov. Na novo so pristopili sledeči ustanovniki z ustanovnino 100 K: občina Vodice, Hranilnica in posojilnica v Domžalah in v Mengšu, graščak Feliks Stare v Mengšu, Anton Miller, vinski trgovec v Stobu, Franc Bernik, župnik na Gorčico, in Jakob Oberwalder, tovarnar v Domžalah.

Iz Kamnika. (Nadaljevanje.) Med tem je prišla volitev v korporacijski odbor in izvršila se je sprememba pri političnem uradništvu. Liberalna večina, ki je računala na svojo pozicijo, indiferenco politične oblasti in na onemoglost takratnega deželnega odbora, šla je v boj z Bismarkovo devizo: moč nad pravico. Liberalnim volilcem je zrastle pogum, ko so videli poraze S. L. S., ki se je borila za dosedanji red pri korporaciji. S sestavljenjem in poslovanjem volilne komisije prešli so mirno v popolno anarhijo; avtonomna nadoblast pa je isti dala svoj pečat, ter s tem pripravila politično oblast, da je izrekla svoj indiferentni veto. Liberalni volilci, kateri so pomagali vsvariti to „ex lex“ stanje, uvideli so svojo zmoto stoprv, ko se je novi odbor konstituiral in z izdanjem letnega računa in proračuna iste popolnoma ignoriral. Zmota je prišla prepozno. Volilci so dobili drago za milo, stari, osiveli mandatarji pa plave pole. Stem pa si je korporacijski odbor, ki je zajedno občinski, zapečatil svojo usodo. Izzval je v S. L. S. ogorčenje in v poštenih liberalcih osveto, katera ga bode pokopala.

Raznoterosti.

Dinamit je eksplodiral v premogokopu Avstrija pri Plznu na Češkem. Neki Rybař, ki je vodil razstreljevanje, je imel vse pripravljeno za razstrelbo in je ravno pokladal vžigalno vrstico. Po naključju je padel kos premoga na vrstico in jo toliko napel, da so se vžigalne kapice vžgale in je dinamit eksplodiral. Rybař je bil na mestu mrtev, neki drug delavec pa težko ranjen.

Toča je naredila v nedeljo in pondeljek v Bukovini, posebno pa v okolici glavnega mesta Černovic velikansko škodo. Toča je šla več ur neprenehoma.

Prej podkralj, sedaj gostilničar. Bivši nadporočnik Salomon Singer, ki se je svoj čas udeležil neke ekspedicije v deželo Somali v Afriki in je bil tamkaj baje celo imenovan za podkralja ter se poročil z neko bogato Angležinjo, se je vrnil na Ogrsko v Kaposvar ter tamkaj prosil za gostilniško koncesijo. Ker mu okrajna oblast koncesije ni dovolila, se je obrnil naravnost na ministrstvo. Kaj bo pač boljše: podkralj v Afriki ali gostilničar na Ogrskem?

Če se „kibicla“. Na Dunaju v neki kavarni je neka družba igrala tarok. Ko je usnjak Leopold Hauser po nepotrebem izigral škisa, mu je „kibic“ brivec Boksan dejal: „Če bi škisa še enkrat izigrali, pa bi bili dobili igro!“ Hauser mu je nato odgovoril s psovko, radi katere ga je Boksan tožil. Pri obravnavi

se je pokazalo, da je tožen Hauserjev sin, ne pa Hauser sam. Hauser je bil oproščen, a za ponovno tožbo je rok že potekel in stvar je zastarela. Eden izmed tedanjih soigralcev je bil kot „kibic“ pri obravnavi in dejal: „Če bi gospod Boksan mogel še enkrat tožiti, bi bil dobil tožbo!“

Grozovit umor se je dogodil v bližini češkega mesta Žateca. 18letno dekle Marijo Engl je poslal njen gospodar dne 28. junija v neko bližnjo vas, kamor pa ni prišla. Ko so jo pogrešili in šli iskat, so jo našli v gozdu obešeno na nekem drevesu. Truplo je bilo vse razrezano, glava popolnoma razbita, pod visečim truplom pa je bila na tleh velika mlakuža krvi. Kakor se naslučuje, so dekletu napadli v gozdu trije potepuhi ter jo najprej posilili. Usta so ji zamahili, da ni mogla klicati na pomoč. Ko so zadostili svoji strasti so dekletu s kamnom razbili glavo in in vse truplo razrezali z nožem ter jo obesili na drevo. Trebuh je porezan potrez. Osumnjene zločince so nekaj časa sledili, a potem je sled popolnoma izginil.

Nesreča vsled samomora. Iz Kolina ob Renu se poroča, da se je hotel lastnik tovarne za črevlje Jakob Adolfs v Pirmasensu vzeti življenje, ker je bil že dalj časa bolan na živcih. Da izvrši samomor, je šel v tovarniško pisarno, kjer je izpustil plin. Ko sta ga pozneje — vse se je godilo ponoči — iskala njegova žena in njen brat, sta prišla tudi v pisarno z gorečjo lučjo, vsled česar je nastala strašanska eksplozija, vsled katere je pogorela vsa tovarna, v kateri je bilo uslužbenih 400 delavcev. Nesrečni tovarnar je popolnoma zgorel, dočim sta njegova žena in svak hudo opečena in so ju prepeljali v bolnišnico.

Zakon na odplačilo. Neki Erih pl. Helmburg se je svoj čas oženil na jako čuden način. Mož ni ravno bil v dobrem gmotnem položaju in zato se je dal pregovoriti, da se civilno poroči z neko žensko, katere še ni nikdar videl. Obenem se je odrekel vseh zakonskih pravic, za kar naj bi se mu izplačala večja svota denarja. Poroka se je izvršila na magistratu v Dunajskem Novem mestu. Helmburg je dobil dogovorjeno svoto in svoje soproge ni več videl. Pozneje je šele izvedel, da ima njegova „soproga“ Matilda, roj. Zidlitzky, hči nekega hišnika, triletnega nezakonskega otroka, in tega otroka je Helmburg posinovil. Helmburg je že svoj čas tožil na ločitev zakona, češ, da ga je soproga zapustila iz zlobe, pa je propadel. Sedaj pa je tožil, da bi se zakon priznal za neveljaven, ter je kot vzrok navajal, da je bil zakon le navidezen, da se je šlo le za prenos imena in plemenitstva. Po poroki so se namreč takoj odpeljali na kolodvor, tam se mu je „soproga“ lepo zahvalila za plemenito ime ter odšla. Njemu se je izplačala „odpravnina“, in od tedaj ni več videl svoje „soproge“. Po treh letih je izvedel, da je njegova „soproga“ ljubica žida dr. Teodorja Beera, ki je svoj čas pobegnil z Dunaja, ter da je otrok tudi židov in da „soproga“ še vedno živi pri židu. Vse to kaže, da je bil zakon le navidezen. Sodišče pa je izreklo, da je zakon veljaven, ker postava o zakonu navaja vse slučaje neveljavnosti, a med temi ni navideznega zakona. Pl. Helmburg je in ostane oženjen. Mož bi morebiti napravil rad nov „kšeft“, pa mu ga je sodišče pokvarilo.

Ženski vestnik.

Budite v otrocih socialno vest.

Te dni je prinesel neki list notico o vzgoji ruskih carskih otrok ter pri tem navedel, kako zelo se carjeve hčerke zavedajo svojega visokega pokolenja. Ko je namreč neka starejša gospa v pogovoru s temi malimi damami šaleč se omenila, da je videla nedavno štiri deklice (toliko je namreč število carjevih hčerk) pri tej in tej zabavi, jo je ena izmed njih čisto neljubeznjivo zavrnila rekoč: „Ni res, vi ste videli štiri velike kneginje!“ — To kaže, da na ruski dvor še vedno ni prodrl duh časa, da ondi še vedno vlada samodržka samozavest, namesto socialne vesti. Potem ni čuda, da na Ruskem kar ne more priti do dosledne ustavne politike in si mora ljudstvo s samokresom in bombo v roki krčiti pot do svojih pravic.

Pa ne samo ruskemu carskemu dvoru bi bilo treba socialne vesti, marveč je to edin vzvod, s pomočjo katerega bo mogoče dvigniti razrvane družabne razmere. Starejša generacija sama v tem oziru ne bo več daleč v tem prišla; njena glavna naloga je, da pripravi mladino za pot navzgor, da seje v njeno srce seme socialne vesti.

Zgodaj naj se otroku vcepi zavest, da je vse človeštvo le ena družina in je tudi najrevnejši polnopraven ud te družine. Pove naj se mu odkritosrečno, da ni pravično, da velika večina ljudi kljub trdemu delu živi v revščini in pomanjkanju, med tem ko drugi brez dela žive v obilnosti. Vzbudi naj se mu v duši željo, da se to krivično razmerje čim prej iz-

ravna, pri čemer mora vsak biti pripravljen, da sam najprej radovoljno žrtvuje svoje predpravice in ugodnosti v korist skupnosti.

Pa ne samo to; otrok mora s prvega početka vedeti, da ker smo vsi ljudje odvisni drug od drugega in imamo vsi en isti cilj: približati se resnici, — zato smo tudi drug drugemu odgovorni za vsa dejanja in nehanja. Pojasniti se mora otroku, da vse, karkoli se stori slabega posamezniku, je storjeno vsej družbi, in sicer v dvojnem zmislu. Prvič že samo po sebi, kajti kar trpi posamezen ud, občuti vse telo; drugič pa z ozirom na posledice dejanja.

Da bo vsaka mati lažje razumela, za kaj se gre pri tem, vzemimo en primer. Ako moški zapelje nezkušeno dekle in jo potem zapusti, je s tem oskrnil osebno čast dekleta, pa tudi svojo in obenem splošno človeško dostojanstvo. Pa to še ni vse. Verjetno je, da bo nečastna ženska ostala na poti, na katero jo je speljal zapeljivec. S tem bo povečano število onih nesrečnic, ki so v sramoto in nevarnost vsej družbi. Povečana bo sramota sama, povečana nevarnost za vse še nepokvarjene ude družbe. Z eno besedo: moč pohujšanja bo narasla. Vzemi pa slučaj, ko brezvestnost zapeljivca ni ostala brez posledic. Kolikemu zaničevanju, kolikim duševim bojem je izpostavljena nesrečnica! Kako lahko jo premaga strah in obup, da postane zločinka nad lastno krvjo! Ako pa premaga vse in otrok ostane živ — kako težka je njena pot, kako trnjeva in zlega polna za otroka! Nesreča in krivica, povzročena materi in otroku po brezvestnežu, spremeni se obema v sramoto, ki tira zlasti otroka proč iz poštenega, srečnega življenja in ga napolni z gojvom in sovraštvom do ljudi; obvlada ga čimdlje tem bolj instinktivna želja po maščevanju. Zato ni čudno, da velika večina nezakon-skih otrok postane zlobna ter zaide na pota, ki prej ali slej peljejo v ječo. — Smelo trdim: nikoli bi človek z vzbujeno socialno vestjo ne mogel postati zapeljivec; a če bi le postal, bi vzel nase vso odgovornost za posledice, pa naj bi to tudi bila zanj težka žrtev. —

Varje naj se vsaka mati, vzgajati otroka k samopašnosti, k misli, da je kaj več, nego drugi, da sme storiti drugim, kar drugi njemu ne smejo. Nikoli naj se otroka ne pusti brez kazni, kadar je žalil kakega revnejšega ali slabejšega tovariša, posla ali kako drugo nižjo osebo. V tem se kažejo prve kali brezvestnosti in samopašnosti, ki kasneje rode usodne sadove.

Nikoli naj se stariši vpričo otrok ne ponašajo s svojim pokolenjem, stanom in bogastvom. Nikoli naj otroka ne povzdigujejo pred ljudmi, nikoli naj ne zagovarjajo ali taje njegovih slabih lastnosti — vsaj ne vpričo njega. Nikoli tudi naj se ne spozabijo tako daleč, da bi pred otrokom vedoma in nalašč storili krivico komurkoli in kakor koli — in bodisi tudi lastnemu otroku. To vse je strup za mladomehko dušo. —

Kadar kupiš svojemu otroku novo obleko ali igračo, ne pozabi obenem po svoji moči obdarovati kakega sosednega. Pri tem opomni svojemu otroku, da bi pač ne bilo prav, če bi on sam imel lepih stvari, oni drugi pa nič, in da bi se pač tudi sam ne mogel prav veseliti, ko bi videl, da je oni revček žalosten: sedaj pa se bodeta skupaj veselila. Prav je, da za svojega otroka v ta namen kaj manj izdaš in mu to tudi poveš. Ako pa ti ni mogoče ničesar darovati, pa to pred otrokom obžaluj in reci, kako ti je žal, da ne moreš tudi temu in temu revnemu otroku napraviti veselja. Zato naj bo vsaj on t. j. tvoj otrok, dober in pri-jazen ž njim.

O pijancih in drugih nesrečnikih naj se pred otroci nikakor ne govori zaničljivo, marveč naj se jih pomiluje, češ, bogve kakšne nesrečne razmere so jih spravile tako daleč, da so pozabili na svojo človeško čast in peščenje. Obenem pa naj se povdarja sramotnost in pogubnost strasti, katerim so vdani.

Vestno in dosledno vzgajajte otroke k strogemu pravicoljubju, k spoštovanju do vseh ljudi, — ne v zadnji vrsti do samega sebe. V tem je jedro socialne vesti. Potem bodo bodoče generacije srečnejše, nego so bile dosedanje, in se bodo čudile marsičemu, o čemer mislimo danes, da je sicer zlo, a neodpravljivo zlo.

Slovensko sirotišče v Gorici. Društvo „Slovensko sirotišče“ je kupilo v Gorici (Via Ponte Isonzo) hišo z obširnimi zemljiščem. Upajmo, da bodo merodajni krogi skrbeli za to, da se za oskrbo novega sirotišča pridobi zanesljivo narodne in izobražene osebe, bodisi duhovnega ali posvetnega stanu. Zlasti vodstvo zavoda mora biti v rokah vsestransko izobražene in v vsakem oziru zanesljive, izkušene in nesebične osebe, najbolje kakega starejšega svetnega duhovnika. Tako bo omogočena javna kontrola, ki je pri takih zavodih najzanesljivejša ovira vsem nepravilnostim, ki se sicer rade vgnjezdijo v njih. Goriško društvo naj bi pri uredbi novega sirotišča vzelo za

vzгляд ljubljansko „Marijanišče“, ki je res vzoren zavod. Tu se ne gleda v prvi vrsti na blesk zavoda pred svetom in na kupičenje mrtvega premoženja, marveč na to, da je zavod res pravi, ljubi dom sirotam, v katerem jim ne primanjkuje ne duševne in tudi ne telesne hrane, ne manjka zlasti razvedrila, ki je mladini, kar je solnce pomladnemu brstvu. Tu se vzgaja mladino v krščanskem, pa tudi krepkem narodnem duhu, vzgaja na duši in telesu zdrave, vrle fante, sposobne za življenjski boj, ne pa žalostnih, omejenih, v narodnem oziru docela nezavednih mladih slabotnežev, ki kasneje večino svojih mladih dni preživijo v bolnišnicah in hiralnicah ter preklinja svojo osodo in zavod, v katerem se ga je v vsakem oziru tako slabo vsposobilo za življenje. Sirotišča niso in ne smejo biti samim sebi namen, njih namen je marveč dobra, plemenita vzgoja sirot v dušnem in telesnem oziru; sicer je bolje, da jih ni. — Ob tej priliki naj se spomnimo še Trsta, kjer bi bilo narodno sirotišče velikega pomena. Znano nam je, da je tržaški magistrat dekliškemu sirotišču pri sv. Jožefu, kjer so večinoma slovenski otroci, dovolil redno letno podporo le pod pogojem, da se izključi iz zavoda vsak drug občevalni jezik razun italijanskega. Vodstvo zavoda je pristalo na to in od tedaj slovenske sirote ne slišijo več nobene materine besede in je tudi same rabiti ne smejo. Kaj čuda, da noben otrok noče priznati, da je „sciavo“, marveč vsak pravi, da je italijanskih staršev. Znano nam je, da vodstvo radi tega jako peče vest, a se ne upa upreti magistratnim židovskim mogotcem, kar je končno tudi razumljivo. Ali bi tržaški Slovenci ne mogli ščavoma preskrbeti osiroteli slovenski deci skromnega doma?

Ljubezen in ženska emancipacija. Hrvatski „Obzor“ je prinesel pod zaglavjem: „Križa u ljubavi“ podlistek, v katerem poroča o anketi, ki jo je razpisal „Matin“, da izve mnenja svojih čitalcev o ljubezni. Vspeli ankete so bile jeremijade nad žensko emancipacijo, ki da je uničila v ženi prejšno elementarno čustvo ljubezni in brezpogojne ujanosti. Moderna ženska je začela preračunjeno ljubiti, t. j. ljubezen hliniti in izrabljati v ta ali oni namen. „Obzor“ je istega mnenja, da feminizem razdirajoče vpliva na ljubezen. Ne vemo, kako bi mogel priti do takega zaključka kdo, ki pozna pravo bistvo modernega ženskega gibanja, ki ni drugega nego izpopolnenje ženske osebnosti v vsakem oziru. In to mora vendar vsak priznati, da čim višja je kultura — bodisi posameznika ali cele družbe — tim višje in odličnejše je tudi mesto, ki je zavzema ljubezen. Žene, ki se hlinijo v ljubezni in varajo svoje može — niso prave emancipiranke, marveč jim je emancipacija le nov plašč za stare grehe in razvade. Seveda se pa resna, samostojna moderna ženska nikakor ne da več izrabljati za „boginjo ljubezni“, kakor prejšnjo žensko imenuje „Obzor“, marveč hoče služiti splošnim človeškim idealom; ako ji pri tem osoda nakloni srečo ljubezni in z njo družinsko srečo, bo to smatrala za velik, dragocen dar, ki ga bo čuvala in hranila z vso zvestobo.

Ženska kot detektiv ni več nič novega. Zlasti mnogo detektivov je v Ameriki in na Angleškem; a ne manjka jih niti v Nemčiji. Večinoma so ženske nastavljene v privatnih zavodih za zasledovanje ali razkritje tatvin, oseb, družinskih razmer itd. V Lon-

donu pa so detektivke uradno nastavljene v vseh predmestnih občinah za nadzorovanje in obrambo proti ponarejanju živil. Obnesle so se izvrstno, kar je povsem razumljivo.

Drugi češko-slovanski ženski shod se je minole dni vršil v Pragi. Žalibog je tudi tu brezversko svobodomiselnost bilo na površju. Kdaj se bo zdramilo versko zavedno ženstvo ter stopilo iz svoje rezerve, ki je isto, kot če noj skrrije glavo pod peruti!?

Najboljše sredstvo za nego las je umivanje z rmenjakom. In sicer je najbolje s tem pričeti že v prvi mladosti otrok. Glavo in lase je najprvo umiti z dobrim milom in potem temeljito splahniti v čisti (topli) vodi. Potem se iz las narahlo izvine vodo in nato glavo in lase dobro natre z rmenjakom; men-cati ali drgniti je oboje toliko časa, da se rmenjak popolnoma speni. (Za majhnega otroka zadostuje en rmenjak, za večjega 2 in odrasčeni rabijo 3—4 rmenjake, kakor so že lasje obilnejši ali slabši.) Nato se glavo in lase splahne v topli vodi, obriše in posuši. Razčesati je lase najbolje še mokre, ker gredo tedaj najraje narazen in se pri tem tudi lepo enakomerno suše. — Kdor se bo od mladega tega držal in umival z rmenjakom vsaj vsak mesec enkrat, temu ne bo treba nikakih umotnih mazil in barv za lase, ker bodo isti sami po sebi ostali mehki in prožni in do pozne starosti ne bodo osiveli.

Črne moške klobuke se snaži s kruhovo skorjo, na kateri mora biti še nekoliko sredice; z njo se drgne po umazanih mestih.

Lakaste čevlje se ohrani lepo svitile, ako se jih zdrgne z lanolinom in potem zglaži z mehko ruto.

Stežnik in cvetica. Sloveči naravoslovec Cuvier je opazil, da njegova učenka, ljubeznjiva in lepa princezinja Pontievre, vsak dan bolj blede vsled pre-hudega stiskanja s stežnikom. Ko je nekega dne občudovala neko lepo cvetlico, češ, kako je lepa, a bo morala vendar tako kmalu usahnuti, porabil je učej-njak priliko ter odvrnil: „No, ako to cvetico kaj nenaravnega ne zadene, se obdrži jako dolgo“. Toda že prihodnji dan je lepa cvetlica sklonila glavico in v par dneh je popolnoma usahnila. Princezinji je bilo žal cvetke ter je očitala Cuvieru, da jej je delal prazne nade. Toda ta je odgovoril: „Jaz sem obetal pogojno — ako cvetko nič nenaravnega ne zadene; a glejte tu...“ in pokazal je princezinji na steblo cvetke tesno svilen prezevo... Princezinja je raz-umela nauk in se poboljšala.

Ustanovljeno 1842.

Telefon št. 154.

BRATA EBERL

Tovarna oljnatih barv, lakov in firneža. Slikarija napisov. Dekora-cijska, stavbinska in pohištvena pleskarija. Električni obrat.

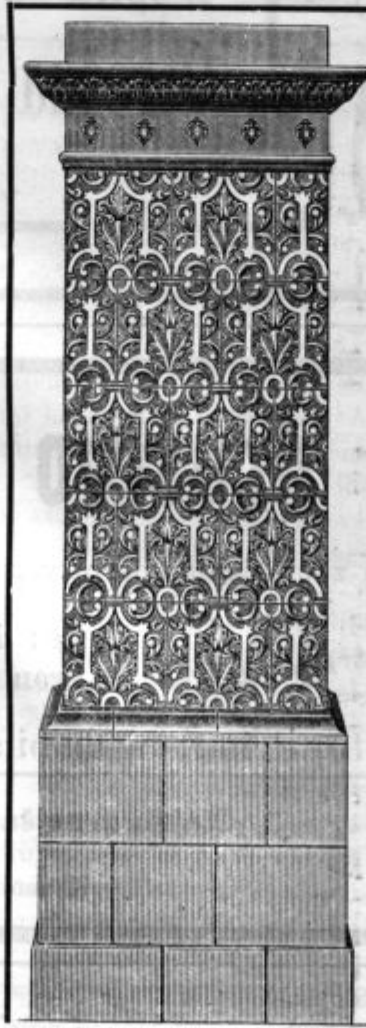
Prodajalna:

Delavnica:

Miklošičeva cesta 6
nasproti hotela „Union“.

Igriške ulice 6
Ljubljana.

52-7

Prva dolenska izdelovalnica lončenih peči in štedilnikov

J. V. APPE

v Kandiji pri Novem mestu

priporoča častiti duhovščini in slavnemu občinstvu svojo izdelovalnico in zalogo 15-5

lončenih peči od preprostih do naj-finejših

iz bele ilovice, različnih barv.

Ilovica je na c. kr. tehničnem obrtnem muzeju na Dunaju preiskana in priznana kot najtrpežnejša ob vsaki premembi ognja, tako da lahko tekmuje z vsemi enakimi izdelki kranjske dežele v trpežnosti.

Spričevala so na razpolago. Za izdelke se jamči.

Postavljanje in popravila se izvršujejo točno in so-lidno po kolikor možno nizkih cenah.

Slovenci! Naročajte le pri domačih tvrdkah.

Ivan Kregar

pasar in izdelovatelj cerkvenega orodja
in posode

se priporoča veleč. cerkvenim pred-
stojništvom in slavnemu občinstvu
v obilna naročila vseh v njegovo
stroko spadajočih del, katera iz-
vršuje najtočnejše in najsolidnejše.

Prevzema tudi popravila.

Delavnica v lastni hiši
v Ljubljani, Elizabetna cesta.

Ravnočar došle krasne kravate, najnovejše bluze,
fina vrhnja in spodnja krila

priporoča po znano nizkih cenah tvrdka

A. Divod-Mozetič

v Ljubljani,
Stari trg št. 21.

Modna trgovina ter salon za
damske klobuke.
Filijalka v Kranju, Glavni trg.

Zadružna tiskarna v Ljubljani

registrovana zadruga z omejeno zavezo

Stari trg šte. 19

priporoča koverta s firmo, pismeni papir, ter vsa v to stroko spadajoča dela.

Hranilnica in posojilnica v Kranju

registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

Hranilne vloge se obrestujejo po

4¹/₂ %

brez odbitka rentnega davka, katerega poso-
jilnica plačuje sama.

Hranilne vloge se sprejemajo od vsakega,
če je ud ali ne.

Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov
denar, ne da bi se obrestovanje pretrgalo.

Posojila na zemljišča po 5% ali s 5% in 1%
amortizacije. Hranilnica sprejema tudi vsak
drugi načrt glede amortizacije. Posojila na
osebni kredit po 5¹/₂%.

Sprejema tudi vloge na tekoči račun.

Zavod ima svoj sedež v škofiji poleg farne cerkve.

„Angleško skladišče oblek“

O. BERNATOVIČ

v Ljubljani, Mestni trg šte. 5.

Moška obleka od 8 K naprej.

Deška obleka od 4 „ „

Otroška obleka od 2 „ „

25-7

Yzajemno podporno društvo v Ljubljani

Kongresni trg 19 ————— registrovana zadruga z omejenim poroštvom. ————— Kongresni trg 19

sprejema hranilne vloge vsak
delavnik od 8. do 12. ure po 4³/₄ % to je: daje za 200 kron
9 kron 50 vin. na leto.

Druge hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se njih obrestovanje prekinilo.

Rentni davek plača hranilnica sama.

Najsigurnejša prilika za štedenje!

Kanonik A. Kalan l. r., predsednik.

Kanonik J. Sušnik l. r., podpredsednik.